

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
IZKUŠNJE DRŽAV IN TURISTOV S KANABIS TURIZMOM

Ljubljana, september 2022

BLAŽ LASIČ TAVČAR

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Blaž Lasič Tavčar, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Izkušnje držav in turistov s kanabis turizmom, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko doc. dr. Dašo Farčnik

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 20.9.2022

Podpis študenta:

KAZALO

UVOD	1
1 PREGLED TRGA KONOPLJE IN KANABIS TURIZMA	2
1.1 Zgodovinski pregled ter področja uporabe konoplje	2
1.2 Področja uporabe konoplje.....	3
1.3 Pregled trga konoplje	5
1.4 Turizem v povezavi s konopljo – kanabis turizem.....	6
1.5 Motivi in ovire za kanabis turizem ter obnašanje turistov	8
2 IZKUŠNJE DRŽAV S KANABIS TURIZMOM	10
2.1 Nizozemska	10
2.2 Združene države Amerike.....	11
2.3 Kanada.....	13
2.4 Urugvaj	15
2.5 Ostale države	16
3 RAZISKAVA MOTIVOV, OBNAŠANJA, MOREBITNIH OVIR IN IZKUŠENJ TURISTOV KANABIS TURIZMA.....	16
3.1 Namen in cilji	16
3.2 Metodologija dela.....	17
3.3 Zbiranje podatkov	17
3.4 Opis vzorca	18
3.5 Prikaz odgovorov intervjujev	18
3.5.1 Motivi intervjuvancev za izbiro destinacije kanabis turizma	18
3.5.2 Aktivnosti intervjuvancev tekom potovanja in motivi za izbiro le-teh	19
3.5.3 Izkušnje intervjuvancev tekom preteklih potovanj v sklopu kanabis turizma	20
3.5.4 Razlogi in želje intervjuvancev za morebitna prihodnja potovanja	22
3.6 Omejitve raziskave	23
3.7 Ugotovitve in diskusija	23
SKLEP	26
LITERATURA IN VIRI	27

KAZALO TABEL

Tabela 1: Podatki o intervjuvancih.....	18
---	----

SEZNAM KRATIC

angl. – angleško

MMGY – (angl. Travel digital marketing agencies); Potovalne agencije digitalnega marketinga

THC – (angl. Tetrahydrocannabinol); Tetrahidrokanabinol

ZDA – (angl. United States of America); Združene države Amerike

UVOD

Cartier (2017) in Taylor (2019) kanabis turizem opišeta kot vrsto turizma, ki vključuje potovanja, izlete, aktivnosti, dogodke, povezane z uporabo konoplje. Gre predvsem za potovanja in dogodke v državah, kjer je uporaba konoplje dovoljena tudi za turiste. Kanabis turizem velja za vrsto turizma, ki jo ljudje uporabljajo predvsem za potovanja in izlete v prostem času. Wen, Kozak in Ying (2022) pravijo, da rekreacijsko uporabo konoplje povezujemo z vedenjem, življenjskim slogom ter kot sredstvo, namenjeno uporabi v prostem času. Zaradi naraščajočega se zanimanja za kanabis turizem pa vse več posameznikov in organizacij raziskuje omenjeno vrsto turizma in poskuša razumeti obnašanje, motive in razloge turistov za obiske destinacij, kjer je uporaba konoplje dostopna tudi tujim obiskovalcem. Kljub razcvetu rekreacijskega turizma, povezanega s konopljo, ta trend s seboj prinaša določena tveganja in koristi, ki neposredno vplivajo na turistove motive, obnašanje in odločanje na področju kanabis turizma. Glede na možna tveganja je potrebno raziskati tudi morebitne ovire in omejitve, ki vplivajo na izbiro potovanja v sklopu kanabis turizma. Med te omejitve in ovire se lahko uvrstijo fizično in duševno stanje, medosebne omejitve, povezane z interakcijo z ljudmi, ter omejitve, povezane z organizacijo poti, pomanjkanjem časa in denarja (Wen, Kozak & Ying, 2022). Pomembno pa je poznati tudi vidik destinacije ter kako se je posamezna destinacija razvijala tekom razvoja kanabis turizma. Zato je potrebno raziskati njihove izkušnje ter kako so te vplivale na sam razvoj turizma.

Glavni namen zaključne strokovne naloge je predstaviti kanabis turizem kot vrsto turizma ter primerjati, kako to vrsto turizma razvijajo posamezne svetovne destinacije ter kakšen odnos imajo turisti do takšne vrste turizma. Glavni cilj je s pomočjo pridobljene strokovne literature pridobiti pomembne informacije o kanabis turizmu ter o izkušnjah posameznih držav, kjer je ta vrsta turizma mogoča, in sicer v državah, ki so to vrsto turizma že legalizirale. Prav tako je cilj naloge priti do ugotovitev na področju motivov posameznikov za potovanja, morebitnih ovirah na potovanjih, osebnih izkušenj ter obnašanja na sami destinaciji. Menim, da je pomembno primerjati obe stališči (vidik/pogled turista in vidik destinacije) in s tem doseči pomembne ugotovitve, ki bodo morebiti v prihodnosti koristile tako destinacijam pri oblikovanju turistične ponudbe kot tudi turistu ob načrtovanju izleta/potovanja v sklopu kanabis turizma.

Zaključna strokovna naloga temelji na petih raziskovalnih vprašanjih:

- Kakšne so izkušnje nekaterih vodilnih držav s kanabis turizmom in kakšen je njihov razvoj?
- Kateri je glavni motiv pri izbiri destinacije za kanabis turizem in organizaciji takšnega potovanja?
- Katere so glavne aktivnosti turista na destinaciji, ki potuje z namenom kanabis turizma?

- Kakšne so turistove osebne izkušnje iz morebitnih predhodnih potovanj v sklopu kanabis turizma?
- Ali bo turist, ki je bil na prvem potovanju zadovoljen, v prihodnje ponovno potoval z namenom uporabe konoplje v (tujih) državah po svetu?

Za namen pridobitve odgovora na prvo raziskovalno vprašanje sem analiziral obstoječo znanstveno in strokovno literaturo in torej uporabil sekundarne podatke. Za odgovore na naslednja raziskovalna vprašanja pa sem na podlagi poglobljenih intervjujev turistov opravil analizo, ki je temeljila na motivih in ovirah za potovanja posameznikov ter njihovem obnašanju in izkušnjah na sami destinaciji. Vprašalnik oziroma poglobljeni intervju je sestavljen iz štirih sklopov vprašanj odprtega tipa. Gre za vprašanja, ki se navezujejo na predstavljene hipoteze in intervjuvancu omogočajo, da podrobneje predstavi svojo osebno izkušnjo na področju kanabis turizma.

Naloga je razdeljena na teoretični in empirični del. V teoretičnem delu je s pomočjo znanstvenih in strokovnih virov sprva predstavljen kanabis turizem. Poleg opredelitve te vrste turizma je predstavljen tudi zgodovinski razvoj, področja uporabe konoplje in na kratko trg konoplje. Za tem se osredotočim predvsem na kanabis turista, ki ga Taylor (2019) opiše kot osebo, ki rekreacijsko potuje na destinacije z namenom uporabe konoplje. Tu se osredotočim na pregled literature, ki se navezuje na njegove motive za potovanja, morebitne ovire, ki nastanejo ob tem in njegovo obnašanje na destinaciji, ki jo lahko povežemo s kanabis turizmom. Zatem so predstavljene predvsem izkušnje ter razvoj vodilnih destinacij kanabis turizma. V zadnjem vsebinskem delu naloge sledi empirična analiza, v kateri so podrobneje predstavljeni motivi, ovire, obnašanje in izkušnje kanabis turistov. V tem delu se odgovori neposredno navezujejo na raziskovalna vprašanja ter podatke, pridobljene na podlagi poglobljenih intervjujev. Naloga se zaključi z ugotovitvami in diskusijo, kjer odgovore primerjam s pridobljeno literaturo, ki se navezuje na turista, nekatere ugotovitve pa povežem tudi z izkušnjami nekaterih držav.

1 PREGLED TRGA KONOPLJE IN KANABIS TURIZMA

1.1 Zgodovinski pregled ter področja uporabe konoplje

Pain (2015) v svojem delu navede, da rastlino marihuana prvič zasledimo okoli 2700 let pred našim štetjem, ko so jo kot zdravilno rastlino prvič uporabljali na območju centralne Azije. Zgodnja uporaba marihuane je bila namenjena predvsem za zdravljenje nekaterih bolezni, kot so razna vnetja, malarija, depresija, in raznih slabosti. Marihuano pa so tedaj uporabljali tudi kot psihoaktivno substanco pri raznih verskih obredih. Uporabo rastline lahko poleg omenjene centralne Azije (začetki na območju Indije, južne Kitajske ter okoliških držav/regij) zasledimo tudi na ostalih delih sveta oziroma pri različnih kulturah, kot so indijanska, starogrška, rimljanska, perzijska itd. Konoplja se na območju sedanje Evrope prvič pojavi okoli leta 800 našega štetja. Konoplja je bila v tem času na območju Evrope

uporabljena predvsem kot zdravilo, uporabljali pa so tudi vlakna same rastline, na primer za obvezovanje ran. Pain (2015) v svojem pregledu zgodovine konoplje nadaljuje, da za razliko od Evrope in Azije lahko konopljo na območju Severne Amerike zasledimo šele okoli leta 1500, kamor so jo najverjetneje prinesle priseljujoče se španske kolonije, katere so konopljo uporabljale predvsem za izdelavo papirja, vrvi, raznega tekstila in drugih izdelkov. Približno 1000 let po prihodu konoplje na evropska tla, konoplja prvič postane tudi predmet znanstvenih raziskav ter spodbudi sodobno medicinsko razmišljanje. Pomembna prelomnica pri trgovanju oziroma splošni uporabi konoplje se zgodi leta 1925, ko tako imenovana Liga narodov konopljo v zadnjem trenutku vključi v pogodbo o nadzoru trgovine z opiodi. Tu lahko prvič v zgodovini uporabe konoplje zasledimo zakonsko določeno omejitev uporabe, kasneje, leta 1961, pa Združeni narodi z Enotno konvencijo o narkotikih to zakonodajo še bolj omejijo/zaostrijo (Pain, 2015).

V šestdesetih letih prejšnjega stoletja lahko zasledimo tudi prve oblike turizma, povezanega s konopljo (Pain, 2015). Protikultura šestdesetih let je tedaj obnovila zanimanje za vzhodne kulture in potovanja v bolj oddaljene destinacije. Sem lahko prištejemo predvsem pripadnike hipijevske podkulture, ki so s potovanji po srednji in južni Aziji obnavljali več sto let stare tradicije uporabe in gojenja konoplje. Šlo je predvsem za regije, kjer je bila konoplja v tistem času še zakonita oziroma tolerirana kot pridelek (Pain, 2015). Z izobraževanjem, poznavanjem dejanskih učinkov in spremembo mišljenja kulture, povezane s konopljo po svetu, lahko leta 1996 v Kaliforniji zasledimo prvo uradno legalizacijo medicinske marihuane. Kalifornija tako uradno postane prva država z legalizirano marihuano za uporabo pri kronično obolelih bolnikih. Leta 2012 pa zvezni državi Washington in Vermont postaneta prvi državi z legalizirano konopljo za rekreacijsko uporabo. Leto kasneje pa Urugvaj postane prva samostojna država z legalizacijo marihuane, tako za medicinsko kot tudi osebno/rekreacijsko uporabo (Sraders, 2018).

1.2 Področja uporabe konoplje

Po mnenju ameriškega Nacionalnega inštituta za zlorabo drog (2020) lahko trg konoplje oziroma samo rastlino danes uvrstimo v tri področja uporabe. Sem štejemo konopljo, katera se uporablja za zdravstvene in medicinske namene oziroma medicinsko konopljo, konopljo, uporabljeno v industriji, ter konopljo, ki je namenjena uporabi v prostem času oziroma rekreacijsko konopljo. Izmed naštetih na trgu prevladuje uporaba medicinske konoplje, saj je le-ta dostopna oziroma legalna v največ državah, prav tako pa je konoplja za medicinske namene najbolj raziskana (Nacionalni inštitut za zlorabo drog, 2020).

Potencialne zdravilne lastnosti rastline ter možnost uporabe le-te v zdravstvene namene so predmet številnih raziskav že vrsto let. Ameriška uprava za zdravila in hrano je THC (tetrahidrokanabinol) odobrila za uporabo v obliki predpisanih tablet pri zdravljenju bolnikov, ki imajo posledice ob zdravljenju s kemoterapijo za premagovanje raka. S tem naj bi bolniki lažje premagovali slabost ob zdravljenju, hkrati pa naj bi THC oziroma sama

zdravila, na podlagi konoplje, pri bolnikih spodbujala apetit. Poleg nekoliko bolj intenzivnih zdravil lahko pod medicinsko konopljo uvrstimo tudi nekatera pršila, kapljice, tekoča zdravila ipd. (Nacionalni inštitut za zlorabo drog, 2020).

Kljub še ne popolnoma znanim učinkom medicinske konoplje, je veliko držav že sprejelo zakone za legalizacijo le-te v zdravstvene namene. V to skupino spada po podatkih državne konference državnih zakonodajalcev v ZDA (2022) že 27 držav sveta, kamor lahko prištejemo tudi 37 zveznih držav v ZDA. Med države z najbolj sproščeno zakonodajo lahko štejemo Kanado, Nizozemsko in Urugvaj, kjer je mogoče medicinsko konopljo kupiti brez recepta (enako velja tudi za nekatere zvezne države v ZDA) (NCSL, 2022). Pasha-Robinson (2018) v svojem poročilu navede, da zaradi vse večjega števila izdelkov iz medicinske konoplje, kot tudi števila držav s sproščeno zakonodajo na tem področju, le-to predstavlja pomemben del tudi v svetovni ekonomiji. Izdelke lahko v omenjenih državah najdemo že v navadnih trgovinah, lekarnah, kot tudi v posebnih avtomatih za izdajanje te vrste izdelkov/zdravil. Med glavne izvoznike izdelkov medicinske konoplje lahko po poročilu Združenih narodov štejemo Veliko Britanijo, ki izvozi 70 % vseh izdelkov medicinske konoplje na trgu, večina ostalih izdelkov pa prihaja iz Nizozemske in Kanade (Pasha-Robinson, 2018).

Cherney in Small (2016) na drugo mesto po obsegu uporabe rastline uvrščata konopljo, namenjeno industriji oziroma industrijsko konopljo. Ko govorimo o industrijski konoplji, govorimo predvsem o vlaknih, oljih in semenih. Vlakna konoplje lahko v več različnih oblikah zasledimo v avtomobilski industriji, pri izdelavi raznih vrst papirja ter v tekstilni industriji. Semena, na drugi strani, pa ljudje v industrijske namene uporabljamo že več kot 3000 let. Semena so predvsem namenjena pridobivanju konopljinega olja, ki ga lahko uporabimo kot biogorivo, prehranska dopolnila ter kot olje, namenjeno za prehrano (Cherney & Small, 2016).

Kaiser, Cassady in Ernst (2015) v svojem članku navedejo, da je komercialna pridelava industrijske konoplje v večini držav sveta zakonsko prepovedana. Nadaljujejo, da je povpraševanje po omenjenih izdelkih ter zanimanje za vstop na ta trg v zadnjih letih močno naraslo. V zadnjih letih se določene države soočajo ne le z obstoječimi zakonskimi prepovedmi, temveč tudi z močno mednarodno konkurenco (Evropa, ZDA, Kanada, Kitajska). Povpraševanje po konopljinih vlaknih narašča, izdelki iz konopljinih semen pa postajajo vse bolj priljubljeni. Podobno kot medicinska konoplja, ima tudi industrijska močan vpliv na razvoj in rast trga konoplje v zadnjih letih. Rast trga pa posledično prinaša nove poslovne priložnosti na tem področju ter še dodatno spodbuja razvoj ostalih panog omenjenega trga (Kaiser, Cassady & Ernst, 2015).

Kot zadnja oblika uporabe konoplje je uporaba le-te v rekreacijske namene. Perez in Renee Watson (2022) v svojem poročilu izpostavita, da konoplja velja za najbolj priljubljeno opojno substanco, takoj za alkoholom, in za najbolj razširjeno prepovedano drogo. Nadalje opozarjata, da je uporaba konoplje za rekreacijske namene v veliki večini držav prepovedana

oziroma zakonsko omejena, kar potencialnim uporabnikom prepoveduje uporabo te rastline, morebitno uporabo pa tudi kaznuje oziroma oglobi. Medtem ko uporaba konoplje v medicinske namene postaja vse bolj priljubljena, se na drugi strani uporabo v rekreacijske namene še vedno smatra kot drogo, kar sproža veliko polemik v družbi, prav zaradi njene razširjene uporabe. Prav zaradi priljubljenosti, v povezavi z zakonskimi omejitvami pri prodaji in uporabi konoplje za rekreacijske namene, se je povpraševanje po njej preselilo predvsem na črni trg.

Prav uporaba konoplje za rekreacijske namene pa se je najbolj razvila tudi v državah, kjer je uporaba v te namene legalizirana in s tem omogočila razvoj trga okoli nje (Perez & Renee Watson, 2022). Medtem ko lahko ostale oblike uporabe marihuane povežemo na več različnih trgov (različne vrste industrije, medicina, farmacija,...), lahko rekreacijsko uporabo konoplje poleg osebne oziroma domače uporabe uvrstimo tudi v panogo turizma. Veliko ljudi iz držav, kjer je uporaba konoplje prepovedana, se tako odloči za potovanja/izlete, prav z namenom rekreacijske uporabe konoplje v tistih državah, kjer je to dovoljeno. Okoli konoplje se poleg enostavne osebne uporabe razvijajo razne prireditve, izleti, festivali, razna gibanja ter na splošno kultura, ki spodbuja in zagovarja rekreacijsko uporabo. Kot prestolnico rekreacijske uporabe največkrat omenjamo Nizozemsko oziroma njeno glavo mesto Amsterdam, katero velja tudi za najbolj priljubljeno destinacijo te oblike turizma (Perez & Renee Watson, 2022).

1.3 Pregled trga konoplje

Po podatkih, pridobljenih iz analize trga konoplje na strani Grand View Research (GVR, 2022), je svetovni trg konoplje v zadnjih letih v porastu, njegova vrednost pa je bila ocenjena na nekaj manj kot 18 milijard ameriških dolarjev. Napoveduje se, da se bo ta rast nadaljevala tudi do leta 2030. Napovedi kažejo, da se bo med letoma 2022 in 2030 velikost trga povečala s skupno letno rastjo 25,3 % in leta 2030 dosegla vrednost okoli 134 milijarde dolarjev. Trenutno veliko večino trga predstavlja trg medicinske konoplje, saj je uporaba te vrste konoplje legalna največ časa. Kljub spodbudam farmacevtov po svetu k uporabi konoplje za zdravljenje pacientov, le-to spodbuja razne polemike in ugibanja pri veliko odločevalcih na različnih koncih sveta (GVR, 2022).

V poročilu pregleda trga konoplje porast legalizacije, legitimacije ter na splošno uporabe medicinske konoplje (tudi drugih oblik) močno vpliva na rast industrije (GVR, 2022). Prav tako je v zadnjih letih mogoče opaziti rast povpraševanja po različnih oblikah konoplje, kjer prevladuje povpraševanje po medicinski konoplji. Iz tega razloga se veliko novih držav priključuje tistim s sproščeno zakonodajo o uporabi konoplje v medicinske/zdravstvene namene in s tem spreminja status konoplje iz prepovedane droge v zdravilo z določenega seznama. Legalizacija konoplje ter sproščanje zakonodaje okoli nje je močno vplivalo tudi na črni trg. Ta se je v zadnjih letih močno zmanjšal, saj se večina uporabnikov konoplje odloča za nakupe le-te preko zakonitih in pooblaščenih prodajalcev, kar močno zatira razvoj

in prodajo konoplje na črnem trgu. Kljub temu pa velikost črnega trga konoplje še vedno zajema nekaj manj kot dve tretjini celotnega trga (Fortune Business Insights, 2021).

Podatki v analizi na strani Grand View Research (GVR, 2022) za leto 2021 tudi kažejo, da je trg medicinske konoplje predstavljal 70 % delež prihodkov celotnega trga konoplje. Na to je vplivala tudi legalizacija v nekaterih državah, kar je še dodatno spodbudilo razvoj trga. Na drugi strani pa je za pričakovati, da bo v obdobju do leta 2030 največjo rast dosegel trg konoplje za rekreacijsko uporabo. To je mogoče trditi predvsem zaradi priljubljenosti uporabe med mladimi po vsem svetu ter potencialnemu spreminjanju zakonodaje tudi za to vrsto uporabe. Zakonodaja na tem področju je veliko bolj stroga, hkrati pa se je z raznimi sprostitevami soočilo veliko manj držav kot na področju medicinske konoplje. Med države, ki omogočajo uporabo konoplje za rekreacijsko uporabo, lahko štejemo Kanado, ZDA, Urugvaj, Kolumbijo, Nizozemsko ter še nekaj ostalih držav po svetu. Z legalizacijo veliko držav poskuša ustaviti nezakonito trgovanje z marihuano ter s tem zmanjšati delež prodaje na črnem trgu. Hkrati bi z legalizacijo države pridobile tudi na davčnih prihodkih in s tem poskušale spodbuditi rast trga, pridobiti nova delovna mesta ter posledično doseči gospodarsko rast države (GVE, 2022).

1.4 Turizem v povezavi s konopljo – kanabis turizem

Cartier (2017) in Taylor (2019) kanabis turizem opišeta kot vrsto turizma, ki vključuje potovanja, izlete, aktivnosti, dogodke, povezane z uporabo konoplje. Gre predvsem za potovanja in dogodke v državah, kjer je uporaba konoplje dovoljena tudi za turiste. Kanabis turizem velja za vrsto turizma, ki jo ljudje uporabljajo predvsem za potovanja in izlete v prostem času. Ljudje navadno obiščejo kraje, kjer je uporaba konoplje dovoljena in se s tem udeležujejo raznih rekreacijskih aktivnosti, povezanih s konopljo (kajenje, ogledi muzejev, obiski festivalov in dogodkov itd.). Omenjene aktivnosti so glavna prodajna točka ponudnikov v turistični industriji konoplje, povpraševanje po njih in število turistov pa v zadnjih letih strmo narašča (GVR, 2022).

Prednost te vrste turizma je, da lahko navdušenci nad konopljo ter kulturo okoli nje dobijo dostop do uporabe omenjene rastline ter vseh izdelkov in storitev, ki sodijo zraven. Ko je govora o kanabis turizmu, govorimo predvsem o njegovi povezavi s konopljo, katero uporabljamo v rekreacijske namene in ne s tisto za uporabo v zdravstvu oziroma industriji. Goldstein (2021) v svojem poročilu za Forbes navaja, da je bilo tekom pandemije Covid-19, ki se je razširila po svetu med letoma 2019 in 2022, v ZDA in Evropi mogoče opaziti porast pri uporabi konoplje. Veliko ljudi se je v tem času z uporabo konoplje lažje soočalo z zaprtji in omejitvami gibanja, zaradi česar je bilo mogoče opaziti porast v uporabi, predvsem zaradi prisiljene menjave rutine posameznikov. Prav tako pa lahko v zadnjih letih zasledimo vedno manj nasprotnikov konoplje, saj vedno manj ljudi meni, da lahko rastlino uvrstimo med škodljive droge, v primerjavi s prejšnjimi desetletji, kar je pripomoglo k razvoju te vrste turizma (GVR, 2022).

Zaradi naraščajočega povpraševanja po kanabis turizmu so destinacije, kjer je uporaba konoplje dovoljena, začele razvijati nove ideje, izdelke in storitve, z namenom privabljanja novih obiskovalcev (Goldstein, 2021). MMGY Travel Intelligence je s svojo raziskavo ugotovila, da se 29 % popotnikov, kateri potujejo z namenom koriščenja prostega časa, zanima za turizem v povezavi s konopljo (Turner, 2020). Prav tako pa je nizozemska vlada ugotovila, da kar 58 % mednarodnih turistov izbere Amsterdam za končno destinacijo v tej vrsti turizma. Podobno velja tudi za Združene države Amerike, kjer v zveznih državah z legalizirano uporabo konoplje v rekreacijske namene kar 30 % vseh nakupov, povezanih z njo, opravijo tuji obiskovalci (O'Regan, 2022).

O'Regan (2022) v svoji raziskavi nadaljuje, da turisti te vrste turizma veljajo za zelo izobražene na tem področju, pa tudi velike porabnike. Iz tega razloga želijo državne oblasti preprečiti razvoj oziroma nastanek tako imenovanega nizozemskega modela, ki je povzročil močno koncentracijo kavarn v centru mesta, predvsem v Amsterdamu, in s tem preprečiti razvoj uživanja trdih drog in ostalega kriminala, ki ga lahko zasledimo v ozadju. Novi produkti, povezani z rekreacijsko konopljo, se tako osredotočajo na podeželjski in kulinarčni turizem ter različne festivale in dogodke, povezane s konopljo (ogledi kmetij, hoteli »Bud & Breakfast«, festivali konoplje, »ganja« joga, poti konoplje,...).

Hkrati pa O'Regan (2022) opozarja, da se ob uporabi konoplje in razvoju turizma okoli nje pojavljajo tudi določena tveganja. Velikokrat obiskovalci na nekakšen način spodbujajo to vrsto turizma tudi v državah, kjer uporaba konoplje za turiste ni dovoljena ali legalizirana, in sicer z nakupi s pomočjo domačinov, ki lahko konopljo kupijo legalno. Kljub določenim pozitivnim učinkom na fizično in psihično počutje človeka, lahko uporaba konoplje posamezniku tudi škodi (O'Regan, 2022). Prav tako pa kombinacija zapletenih zakonov in predpisov pri posameznikih sproža polemike o uporabi konoplje ter izdelkov in storitev okoli nje. Kot primer lahko vzamemo primerjavo med Urugvajem in Portugalsko. Urugvaj turistom dovoljuje uporabo konoplje v rekreacijske namene, medtem ko Portugalska, kljub dekriminizaciji, turistom ne dovoljuje zakonitega nakupa konoplje (O'Regan, 2022).

Uporaba konoplje v turizmu je največkrat obravnavana kot dejavnost, ki jo turisti opravljajo v prostem času. Medtem ko je turistična rekreacija popolnoma sprejeta aktivnost, je na drugi strani konoplja ter njena uporaba navadno nezaželena dejavnost v družbi. Zaradi omenjenega nasprotja Belhassen, Santos in Uriely (2007) v svoji raziskavi preučujejo obe področji (povezava turista s to vrsto turizma) in poskušajo vsakdanjo uporabo konoplje, ki je v veliki meri socialno obsojana, povezati z določenimi vrstami turizma. Te posameznike uvrstijo v nekakšne manjše podskupine (npr. hipiji, glasbeniki,...) in povežejo z vrstami turizma, kot sta na primer potovanje z nahrbtnikom in »driftanje« (vrsta turista/turizma, ko oseba nima točno načrtanega plana za potovanje). Takšen pristop upošteva, da je uporaba konoplje v sklopu kanabis turizma opredeljena kot pojav, kjer celotna turistična izkušnja posameznika vključuje ozaveščenost ob uporabi in uživanje oziroma uporabo konoplje, ne glede na to, ali je v domači državi to dovoljeno ali ne.

Uživanje konoplje v sklopu turizma postaja skupna dejavnost različnih skupin in jo lahko običajno povežemo z že omenjenimi prostočasnimi dejavnostmi (nočno življenje, obiski kavarn,...), sodobnih subkultur (hipiji, rave kultura) ali preprosto z običajnimi družbenimi trendi, kot je npr. kajenje v družbi v sklopu turizma (Belhassen, Santos & Uriely, 2007). V skladu s tem je kanabis turizem obravnavan kot področje, kjer je mogoče preučiti nekatere posledice razvoja družbe okoli konoplje. Cilj analize uporabe konoplje v turizmu in njenega odnosa do družbe Belhassen, Santos in Uriely (2007) razdelijo na tri korake: prepoznavanje in združevanje motivov turistov, ki uporabljajo konopljo med potovanjem, razpravljanje o izvoru teh motivov in pojasnjevanje povezave med uporabo konoplje v sklopu turizma z družbenega mnenja na tem področju.

Kang, O'Leary in Miller (2016) v svoji raziskavi navedejo, da je bila uporaba konoplje v preteklosti obravnavana samo kot prostočasna dejavnost, sedaj pa je uporabo potrebno, zaradi razvoja skozi leta, povezati tudi z ostalimi panogami, kot je na primer turizem. V delu predstavijo tudi, da je potrebno kanabis turizem obravnavati kot del posameznikovega vsakdanjega življenja. Vendar pa lahko legalizacija v določenih državah ter razvoj kanabis turizma močno spremeni pogled posameznikov na turistično destinacijo. To trdijo predvsem zaradi negativnih pogledov na to vrsto turizma v preteklosti (nekoč se je vrsta imenovala »turizem z drogami«), kar močno vpliva na dojemanje posameznika ter posledično na razvoj te vrste turizma. Legalizacija ter posledična omogočitev potovanja lahko močno spremeni profil obiskovalca, ki ima namen potovati v sklopu kanabis turizma. Na začetku so bili kanabis turisti predvsem starejši, danes pa se je to, predvsem zaradi legalizacije, nekoliko obrnilo, saj je mogoče opaziti porast predvsem pri mlajših turistih. Prav zaradi nove vrste turizma so Kang, O'Leary in Miller (2016) mnenja, da je potrebno poznati in preučiti profil turista, njegove motive in želje, obnašanje ter vplive na njegovo vsakdanje življenje.

1.5 Motivi in ovire za kanabis turizem ter obnašanje turistov

Wen, Kozak in Ying (2022) pravijo, da so glavni motivi, ki porabnika ženejo k uporabi konoplje ter kasneje posledično h kanabis turizmu, trije: uporaba konoplje ima dejanske učinke, ti učinki so jasna posledica uporabe in učinki so prijetni. Wen, Kozak in Ying (2022) v svojem delu predstavijo ugotovitve, ki kažejo, da konoplja deluje kot nekakšno sredstvo za spodbujanje novih odnosov (npr. prijateljstev), hkrati pa krepi že obstoječe. Zaradi omenjene priljubljenosti se vse več turistov iz vseh koncev sveta odloča oziroma zanima za potovanja v države, kjer je uporaba konoplje dovoljena. Na odločanje porabnikov za potovanja pa vpliva več dejavnikov. Med dva najbolj »priljubljena« se lahko uvrstita uporaba konoplje brez skrbi za morebitne pravne posledice in svoboda, ki jo destinacija ponuja uporabnikom (Wen, Kozak & Ying, 2022)

Taylor (2019) kanabis turiste ter njihove motive za potovanja uvrsti v dve skupini. V prvo spadajo turisti, ki na destinaciji kupujejo konopljne izdelke z namenom uporabe, ni pa nujno, da je njihov primarni razlog za potovanje uporaba konoplje, prav tako pa ni potrebno,

da je konoplja na destinaciji legalna. V drugo skupino pa spadajo turisti, katerih glavni motiv za potovanje je prav uživanje in uporaba konoplje. Prav tako Wen, Kozak in Ying (2022) v svojem delu navedejo, da na turistove motive in razloge za potovanja močno vpliva tudi priljubljenost posamezne destinacije in komercialna dostopnost konoplje (med ostale glavne motive za potovanja spadajo tudi: duhovno/čustveno zdravljenje, družbena priljubljenost, sprostitvev, pristnost konoplje, eksperimentiranje s konopljo,...). Na podlagi omenjenih motivov je bilo nadalje ugotovljeno, da bo navdušenec nad konopljo pokazal močno željo po obisku ene izmed destinacij, medtem ko si »radovedneži«, katere Wen, Kozak in Ying (2022) opredelijo kot ljudi, ki imajo zadržke do uporabe konoplje, kljub temu, da je uporaba na destinaciji dovoljena, to želijo poskusiti, pa te želje niso izrazili. Prav tako je možno opaziti razliko med kanabis turisti, ki potujejo prvič in med tistimi, ki se na destinacijo večkrat vračajo. Glavna razlika je predvsem v obnašanju turista na destinaciji. Turist, ki potuje prvič, se bo bolj verjetno držal vseh omejitev na destinaciji ter aktivnosti opravljal nekoliko bolj previdno. Zaradi drugačne kulture pa se bo ta turist počutil nekoliko manj udobno na destinaciji, kar lahko vpliva tudi na dolžino bivanja. Turist s predhodnimi informacijami, to je tisti, ki potuje prvič in je dobro preučil destinacijo, pa bo na destinaciji deloval veliko bolj sproščeno in samozavestno. Prav tako na obnašanje in samo izkušnjo turista na destinaciji vpliva tudi dojemanje legalizacije s strani domačinov: več kot jih to dojemajo pozitivno, večja je verjetnost, da bodo prebivalci določene destinacije podpirali kanabis turizem (Wen, Kozak & Ying, 2022).

Kang in Lee (2021) navajata, da kanabis turizem veliko svetovnih destinacij sprejema zelo pozitivno, saj le-ta letno prinaša pomembne gospodarske koristi in posledično nove prihodke iz naslova turizma na destinaciji. Iz tega razloga se destinacije odločajo za širitev ponudbe oziroma raziskujejo nove poslovne priložnosti, povezane s kanabis turizmom. Te destinacije so se morale za uspešno širitev ponudbe osredotočiti predvsem na izkušnje obiskovalcev in ponudbo razviti tako, da turistu zagotovijo prijeten turistični prostor z možnostjo sodelovanja v aktivnostih in izkušnjah, ki temeljijo na konoplji. Omenjene izkušnje ter na splošno obnašanje turista pa morajo destinacije podrobno preučiti ter ugotovitve uporabiti za urejanje novih aktivnosti ter razvijanja kulture, ki jo prinaša kanabis turizem. Pomembnost razumevanja turistovih motivov in obnašanja je dokumentiral Scott (1996), ki navede, da so motivi ter motivacija ljudi pomemben pokazatelj pri ugotavljanju zadovoljstva z izdelki in storitvami ter da posameznikovi motivi močno pomagajo tržnikom pri razvoju svoje ponudbe ter organiziranju aktivnosti na destinaciji (kot najboljši primer za ugotavljanje motivov ter obnašanje turistov navede informacije ljudi, pridobljene na festivalu).

Razumevanje obiskovalcev ter prepoznavanje njihovih potreb in vedenja prinese potrebno znanje na področju marketinga, kar organizatorjem omogoči, da informacije uporabijo za svoj trajnostni uspeh. Skliamis in Korf (2019) ugotovita, da je večina turistov v sklopu kanabis turizma moških, na odločanje o izboru destinacije pa vplivajo tudi starost, kraj bivanja in možnost dnevnega uživanja konoplje. Za konec Kang in Lee (2021) kot glavne razloge za obisk katere izmed destinacij navedeta koriščenje prostega časa, zabavo,

socializacijo, radovednost, aktivizem in uporabo konoplje. Skladno s temi ugotovitvami se industrija turizma s konopljo prilagaja potrebam in željam turistov ter s tem poskuša obiskovalcu zagotoviti kar se da dobro oziroma pozitivno izkušnjo (Kang & Lee, 2021).

2 IZKUŠNJE DRŽAV S KANABIS TURIZMOM

V naslednjem delu naloge bom podrobneje predstavil izkušnje nekaterih držav s kanabis turizmom, ki veljajo za vodilne na tem področju. Pomembno je poznati dejavnike, ki so vplivali na razvoj te vrste turizma na posameznih destinacijah. Za trenutno vodilne oziroma države z največjim obsegom turizma v povezavi s konopljo veljajo Nizozemska (Korf, 2021), ZDA (Baratti, 2022), Kanada (MacEacheran, 2018) in Urugvaj (Laqueur in drugi, 2020). Seveda to vrsto turizma lahko zasledimo tudi v nekaterih drugih državah, kjer uporaba konoplje še ni legalizirana, vendar gre tu za »ilegalno« obliko turizma (primer: v Sloveniji se v povezavi s konopljo organizira veliko festivalov oziroma dogodkov, vendar lahko to bolj štejemo pod podpiranje in spodbujanje kulture okoli konoplje, saj je v Sloveniji uporaba konoplje prepovedana).

2.1 Nizozemska

Korf (2021) v svojem poročilu Nizozemsko opredeli kot svetovno prestolnico konoplje ter turizma, povezanega z njo. Čeprav je na Nizozemskem konoplja še vedno opredeljena kot prepovedana droga, je njena uporaba ter prodaja dovoljena v določenih delih države. Konopljo na Nizozemskem lahko uporabljajo tako domačini kot tudi turisti, ne glede na državo iz katere prihajajo. Najbolj znane lokacije, kjer je konoplja vsakodnevno v uporabi, so kavarne, kjer lahko domačini in turisti zakonito kupijo konopljo ter ostale izdelke, ki vsebujejo konopljo (t. i. »Coffeeshopi«), ki jih lahko najdemo predvsem v Nizozemski prestolnici Amsterdam.

Konoplja je na Nizozemskem zakonsko dekriminalizirana že od leta 1976, ko je bila premeščena iz prvega na drugi seznam, kateri jo ločuje od ostalih trdih drog in s tem prinaša določene olajšave. Prodaja konoplje je bila sprva namenjena domačim uporabnikom, vendar se je to z razvojem kavarn v mestih preselilo tudi na ostale uporabnike. Nizozemska vlada je skozi leta redno spreminjala politiko delovanja kavarn v mestih, vendar se je to s hitrim razvojem kavarn ustavilo. Sprejela je enotno, vendar zelo strogo zakonodajo, ki dovoljuje uporabo ter prodajo konoplje tako domačinom kot tudi tujim turistom, tistim, ki na Nizozemsko prihajajo tudi z namenom uporabljanja konoplje v rekreacijske namene (Korf, 2019).

Trenutno je na Nizozemskem v 100 izmed 380 občin dovoljeno delovanje kavarn tako za domačine kot tudi turiste. Kavarne imajo dovoljenje za prodajo do 5 gramov konoplje na posameznika (Korf, 2019). Teh kavarn je po podatkih Ministrstva za javno zdravje na Nizozemskem 570, od tega jih je 166 oziroma 30 % v Amsterdamu (Ministrstvo za javno

zdravje na Nizozemskem, 2021). Vlada želi zmanjšati predvsem število kavarn v prestolnici na 68, kar bi po njihovem mnenju zadostovalo za lokalno povpraševanje in s tem močno zmanjšalo naval turistov. Rodriguez (2021) v svojem poročilu za Forbes navede, da je Nizozemska v letu 2019 privabila več kot 46 milijonov turistov, od tega jih je nekaj več kot 8 milijonov obiskalo tudi Amsterdam. Omenjena številka pa ne predstavlja celotnega števila turistov, ki mesto obiščejo zgolj zaradi uporabe konoplje, saj je teh na letni ravni okoli 1,5 milijona. Če te turiste prištejemo še domačim uporabnikom konoplje ter obiskovalcem kavarn, pridemo do omenjenega milijona mesečnih obiskovalcev samo v prestolnici (samo za turizem, povezan s konopljo). Nizozemska vlada je na podlagi tega leta 2019 izvedla raziskavo na temo kanabis turizma, v kateri je sodelovalo 1160 tujih turistov, starih med 18 in 35 let. Ugotovitve so pokazale, da bi 34 % izmed vprašanih na priljubljene mestne točke s kavarnami prihajalo manj pogosto, v primeru prepovedi obiskovanja kavarn tujim turistom. 11 % na te kraje sploh ne bi prihajalo več, medtem ko je 22 % vprašanih dejalo, da bi za nakup konoplje zaprosili katerega izmed domačih prebivalcev (Rodriguez, 2021).

Sabaghi (2022) pojasni, da se na Nizozemskem, predvsem v večjih mestih, v zadnjem obdobju soočajo s prekomernim turizmom. Predvsem v času po pandemiji Covid-19 Nizozemska beleži porast kanabis turistov v mestih, predvsem iz Nemčije, Belgije in Francije. Iz tega razloga je nizozemska vlada oblikovala načrt, s katerim bi turistom onemogočili oziroma omejili dostop do konoplje oziroma prepovedali vstop v kavarne. S tem bi preprečili naval tujih obiskovalcev v mestna jedra Amsterdama, ki ga obišče okoli milijon turistov, kar je več, kot je stalnega prebivalstva mesta. Z omenjenimi ukrepi želijo Amsterdamu vrniti sloves enega najlepših svetovnih mest in se odmakniti od podobe svetovne prestolnice konoplje (Sabaghi, 2022).

Rodriguez (2021) za Forbes zaključuje, da prihodnost kanabis turizma na Nizozemskem trenutno še ni najbolj jasna. Trenutno se največja nizozemska stranka zavzema za pravilo »samo za domačine«, medtem ko ji dve največji stranki mestnega sveta odločno nasprotujeta. Glavni cilj, tako županije kot tudi vlade, je zagotoviti boljše življenjske razmere za prebivalce večjih nizozemskih mest in s tem privabiti več turistov, ki jih ne zanima kanabis turizem (Rodriguez, 2021).

2.2 Združene države Amerike

Kanabis turizem v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA) se je začel s sprejetjem nove sproščene zakonodaje na področju rekreacijske uporabe konoplje v zveznih državah Kolorado, leta 2012, in Washington, leta 2014. Uporaba rekreacijske konoplje je trenutno dovoljena v 19 zveznih državah, temu pa lahko prištejemo tudi nekaj dodatnih držav, v katerih je dovoljena uporaba medicinske konoplje. Po poročilih Forbes (2022) je trg kanabis turizma samo v ZDA vreden že več kot 17 milijard dolarjev, kar bi lahko močno prispevalo k razvoju celotnega turističnega sektorja v državi. V ZDA beležijo porast popotnikov, ki načrtujejo potovanja na destinacije, kjer je mogoče legalno pridobiti katerega izmed izdelkov

iz konoplje. Med destinacijami, kjer je mogoče legalno pridobiti marihuano, v ZDA prevladuje Kalifornija, ki je že bila označena kot center konoplje v ZDA. Po raziskavah skupine Bloomwell je mogoče ugotoviti, da bi bilo kar 65 % Američanov pripravljenih odpotovati na destinacijo, kjer je mogoče pridobiti konopljo. Prav tako zadnje raziskave kažejo, da so današnji uporabniki konoplje milenijci ali mlajši z visoko izobrazbo ter redno zaposlitvijo (Baratti, 2022). Napovedi kažejo, da bo v ZDA do leta 2025 kar 50 % vseh popotnikov milenijcev, za katere se pričakuje, da bo njihov odnos do uživanja konoplje drugačen od starejših segmentov turistov. Čeprav z gotovostjo še ne moremo vedeti, kakšen bo vpliv kanabis turizma na turistični sektor v ZDA, se veliko podjetij ter organizacij že odloča za pospešeno trženje destinacij kanabis turizma ter možnosti izkoriščanja še naprej rastočega trenda (Baratti, 2022).

V luči legalizacije in sproščanja zakonodaje je Kang (2019) za zvezno državo Kolorado izvedel raziskavo, ki je bila osredotočena predvsem na mnenje domačih prebivalcev glede možnosti legalizacije ter njenega vpliva na vsakdanje življenje. Cilj je bil pridobiti smernice glede razvoja kulture rekreacijske uporabe konoplje in kanabis turizma. Kang (2019) ugotavlja, da so bili trajnostni razvoj, zmanjšanje negativnih čustev in vedenja ter promocija turistične destinacije glavni argumenti, ki so ublažili nekoliko negativno mnenje lokalnih prebivalcev. Kot lahko danes ugotovimo, je bila omenjena raziskava ter kasneje legalizacija v Koloradu odskočna deska za premike glede sproščanja zakonodaje tudi v ostalih zveznih državah v ZDA.

Veliko držav je tako s pomočjo kanabis turizma spremenilo svojo turistično ponudbo ter začelo slediti bolj trajnostnemu razvoju na tem področju. Iz držav poročajo ne samo o porastu zanimanja med turisti, temveč tudi o razvoju domačega gospodarstva, izboljšanju kakovosti življenja, novih poslovnih priložnostih, novih delovnih mestih ter o višjih davčnih prihodkih (Kang, 2019). Seveda pa je legalizacija prinesla tudi nekatere negativne učinke, kot sta povečanje kriminala ter sprememba lokalne kulture. Za države je pomembno, da lokalni prebivalci legalizacije ne dojemajo negativno, temveč nanjo gledajo v luči pomembnega trajnostnega razvoja destinacije ter gospodarstva okoli nje (Kang, 2019).

Kultura okoli konoplje je po mnenju avtorjev revije Lonely planet (2021) izmed vseh krajev na svetu najbolj razvita prav v ZDA. V ZDA zasledimo najbolj raznovrstno turistično ponudbo na področju kanabis turizma. Sem poleg največjega števila turističnih destinacij spadajo še različni prazniki, kot na primer praznik 4/20 – four-twenty, ki obeležuje svetovno praznovanje kulture konoplje, ki poteka 4. aprila vsako leto, koncerti, dogodki in prireditve, kulinarčna doživetja ipd. Turistična ponudba v ZDA se močno razlikuje od tiste, ki jo lahko zasledimo v Evropi. V Evropi je turizem osredotočen predvsem na obiskovanje kavarn, ostale aktivnosti pa so sekundarnega pomena. Seveda lahko kavarne zasledimo tudi v Ameriki, vendar se je tam zaradi bolj razširjene kulture oblikovala zelo raznovrstna turistična ponudba. Ena izmed najbolj priljubljenih ter najbolj zanimivih turističnih aktivnosti so prav gotovo skupinski izleti v naravo, navadno do priljubljenih slapov po Ameriki, kjer skupine ljudi z različnimi aktivnostmi, povezanimi s konopljo, popestrijo izlet in pridobijo nepozabne

izkušnje. Na nekaterih destinacijah po ZDA lahko zasledimo delavnice, ki povezujejo uporabo konoplje z neko drugo aktivnostjo, kot so slikarske delavnice, kuharski/kulinarični tečaji ter »degustacije« konoplje v povezavi z nekaterimi jedmi/pijačami. V ZDA je močno razvit tudi sektor nastanitve, ki turistom omogočajo uživanje konoplje. Nastanitve, imenovane »Bud & Breakfast«, so konoplji prijazne nastanitve, ki gostom omogočajo kajenje ter ostalo uporabo konoplje. Prav tako lahko v ZDA najdemo veliko muzejev (Denver, Boston Los Angeles,...) ter ostale infrastrukture (kmetije, fitnessi, restavracije,...), ki turistom omogočijo vpogled v zgodovino konoplje ter njen razvoj in ob ogledu obiskovalcem omogočajo uporabo konoplje. Prav zaradi široke ponudbe lahko v prihodnosti pričakujemo, da bo Amerika postala ena izmed vodilnih svetovnih sil na področju kanabis turizma (Lonely planet, 2021).

2.3 Kanada

Kanada je oktobra 2018 postala druga država na svetu, ki je legalizirala konopljo za rekreativno posredovanje, gojenje in uporabo. MacEacheran (2018) v svojem pregledu navede, da je Kanada s tem postala največja država na svetu, ki dovoljuje zakonito prodajo konoplje in s tem prehitela Urugvaj, ki je tedaj veljal za edino državo s tako sproščeno zakonodajo glede uporabe in prodaje konoplje. Kanada je s tem postala središče rastoče industrije konoplje v Severni Ameriki. Legalizacija je v državi sprožila hiter odziv s strani raznih podjetnikov, saj so se takoj po razglasitvi pričele odpirati razne kanabis trgovine in kavarne, ki tako domačim kot tujim obiskovalcem omogočajo varen in legalen nakup konoplje oziroma konopljinih izdelkov. Cilj razvoja turizma v Kanadi stremi k zelenem razvoju le-tega ter izobraževanju na tem področju, vendar se vodilni zavedajo tudi tveganj, ki jih ta vrsta turizma prinaša (vplivi na zdravje, razvoj možganov in duševno zdravje). Kanadska vlada domačim potnikom dovoljuje prenašanje do 30 gramov konoplje med domačimi leti ter leti, ki potujejo neposredno v zvezne države ZDA, kjer je posredovanje marihuane zakonito (MacEacheran, 2018).

Poročila o uporabi konoplje kažejo, da se je uporaba leta 2018 povečala za kar 35 % v primerjavi z letom prej. Leta 2019 pa je konopljna industrija zabeležila za 7,1 milijarde dolarjev prodaje. Pričakovati je, da se bo prodaja iz leta v leto povečevala, hkrati pa naj bi po legalizaciji zacvetel tudi kanabis turizem (Mowers, 2021). George-Cosh (2018) napoveduje, da bi turistični sektor s pomočjo legalizacije oziroma prihodkov iz samega kanabis turizma državi letno doprinesel okoli 2 milijardi ameriških dolarjev (George-Cosh, 2018).

Po mnenju Hiscocka (2018) gre pričakovati, da se bo zaradi dostopnosti, ki je podobna tisti, ki jo dobimo na Nizozemskem, razvila ta vrsta turizma ter iz leta v leto privabila nove obiskovalce. Trenutno po celotni državi prevladuje vladna trgovina s konopljo, se pa v vse več provincah pojavljajo prošnje tudi za zasebne trgovine. Številke se nenehno povečujejo, zato je država že v pripravljenosti za razcvet industrije ter turizma, povezanega s konopljo.

Hiscock meni, da ima turizem v povezavi s konopljo največji potencial prav na vzhodu države. Gre za regije, ki so od večjih evropskih mest z letalom oddaljene le nekaj več kot pet ur, kar predstavlja zelo hitro in lahko dostopno pot do destinacij, kjer je uporaba konoplje dovoljena. MacEacheran nadaljuje, da kljub nekaterim nasprotnikom obstaja veliko dokazov o tem, da je legalizacija začela spodbujati trajnostni razvoj industrije. Kot zgled si je Kanada vzela primere iz Kalifornije in Kolorada, kjer so po legalizaciji zacveteli razni izleti z vinom in konopljo. Kanada želi slediti že uveljavljenim modelom (ZDA, Nizozemska), ki v zadnjih letih beležijo močen razvoj turizma, povezanega z marihuano, in doseči številke iz omenjenih držav po procentu turistov, ki državo obiščejo zaradi uporabe konoplje (Amsterdam in nekatere destinacije v ZDA tudi 30 %) (MacEacheran, 2018).

Kot že omenjeno, je kanabis turizem v Kanadi vrsta turizma v vzponu. Ena izmed vodilnih oseb, zadolženih za razvoj kanabis turizma v Kanadi, Jennifer Mason (2022), v svojem prispevku navede, da so festivali, potovalne agencije, turistična podjetja in drugi turistični deležniki legalizacijo konoplje izkoristili za privabljanje novih, predvsem tujih turistov in ljubiteljev konoplje. Kmalu po legalizaciji so v Kanadi oblikovali turistične produkte kanabis turizma, kot na primer pustolovske izlete, ogleda mest, kuharske tečaje, zdravilišča in rekreacijo na prostem. Naraščajoča ponudba se v Kanadi ujema z dojemanjem normalizacije uporabe konoplje v javnosti. Za razliko od večine svetovnih držav je delež ljudi, ki nasprotujejo konoplji, v Kanadi zelo nizek (Mason, 2022). Iz tega razloga lahko v Kanadi zasledimo tudi visoko povpraševanje domačinov po tej vrsti turizma.

Kljub temu pa je v Kanadi še vedno sorazmerno malo ponudnikov turističnih aktivnosti, povezanih s konopljo. Prodaja se je za razliko od Amsterdama med pandemijo Covid-19 v Kanadi nekoliko zaustavila. Vendar kljub temu napovedi za prihodnost ostajajo pozitivne in zelo obetavne. Poleg že omenjene možnosti za potovanje domačih turistov s konopljo se za to vrsto turizma zanimajo turisti iz več kot 10 mednarodnih držav. Mason (2022) poudari, da največje zanimanje pri tujih turistih predstavljajo vinorodne regije ter turizem, ki povezuje vino in konopljo. Tuji turisti izražajo zanimanje tudi za kuhinjo ter kulinarčno izkušnjo, povezano s konopljo. Velika večina turistov pa še vedno kot glavni razlog izpostavi rekreativno uporabo konoplje ter potovanja prav iz tega razloga. Mason (2022) zaključi, da kanabis turizem tudi v Kanadi predstavlja velik potencial, ki bi spodbudil razvoj kanadskega gospodarstva (predvsem po pandemiji Covid-19). Predvsem gostinstvo in turizem sta panogi, kateri je pandemija najbolj prizadela. Ljudje v Kanadi (tako domačini kot tujci) za konopljo porabijo več milijard dolarjev vsako leto, zato se tudi po pandemiji in zaprtjih trend nadaljuje, saj se ljudje lahko ponovno družijo in s tem spodbujajo uporabo konoplje. Prav tako lahko tuji državljani spet potujejo v Kanado in s tem spodbujajo razvoj kanabis turizma v tem delu sveta (Mason, 2022).

2.4 Urugvaj

Laqueur in drugi (2020) v svojem delu sprva navedejo, da je Urugvaj konec leta 2013 postal prva država, ki zakonsko dovoljuje prodajo, gojenje, distribucijo in uporabo rekreacijske konoplje. To je državo uvrstilo na vrh seznama držav, ki so uspešno uveljavile nove/spremenjene zakone o konoplji. V nadaljevanju Laqueur in drugi opozorijo, da je Urugvaj za razliko od nekaterih drugih držav, kot na primer ZDA, Nizozemska in Kanada, izbral nekoliko drugačen pristop k legalizaciji konoplje. Urugvaj podpira nekomercialni model zakonodaje, saj tam vlada nadzira proizvodnjo konoplje. Legalizacija konoplje v Urugvaju je bila sprejeta s strani predsednika in vladajoče politične stranke, kljub temu, da je legalizaciji nasprotovalo več kot 60 % Urugvajcev. Glavni razlog legalizacije je bil predvsem zmanjšanje ter poskus odprave nezakonite trgovine z mamili ter nasilja, povezanega z njo. S spremembo zakonodaje in omogočitvijo uporabe konoplje državljanom, starejšim od 18 let, je država uspešno zmanjšala delež ilegalne trgovine s konopljo. Urugvaj se je skozi leta soočal s prekomerno uporabo konoplje med mladostniki, vendar vodilni v državi menijo, da prav zaradi omenjenega nekomercialnega modela nadzora konoplje ne bo prišlo do prekomernega uživanja (Laqueur in drugi, 2020).

Urugvaj želi po mnenju Parks (2021) okrepiti svojo industrijo konoplje tako, da tujim obiskovalcem omogoči legalen nakup. Cilj države ni promocija države kot destinacije kanabis turizma, temveč s pomočjo tujih gostov zmanjšati delež ilegalne trgovine ter turiste preusmeriti iz črnega na regularen trg. Parks (2021) še dodaja, da bi z omogočenim dostopom do konoplje Urugvaj močno povečal število turistov v državi, predvsem v poletnih mesecih, ko se veliko Argentinec in Brazilcev odloči za dopustovanje na kateri izmed počitniških destinacij v Urugvaju. Legalen dostop do konoplje imajo samo državljani Urugvaja, vendar se vlada po pandemiji zavzema za to, da bi tudi tujim turistom omogočila nakup, vendar po višjih cenah. Z dobičkom iz prodaje turistom vlada načrtuje pomagati pri financiranju zdravljenja odvisnosti ter rehabilitaciji na tem področju (Parks, 2021).

Po mnenju predstavnika za turizem v Urugvaju bi država morala slediti konceptu možnosti uporabe konoplje za vsakogar na nacionalnem ozemlju. Arie Elbelman (2022) meni, da bi s tem tujcem omogočili enake pravice nakupa ter uživanja konoplje kot domačinom in s tem razširili turistično ponudbo v državi. Poudari, da s tem ne želijo spodbujati uživanja marihuane, prav tako pa ne podpira izraza kanabis turizem. Zelo verjetno je, da bodo lahko turisti konopljo kupovali že v kratkem, na dolgi rok pa ima država načrte o novih butikih s konopljo ter ostalo raznovrstno turistično ponudbo. Urugvaj je v času po pandemiji postal zelo priljubljena potovalna destinacija za ljudi z vsega sveta. Nobenega razloga ni, da država ne bi mogla razviti turistične industrije konoplje in s tem ustvariti znatnih prihodkov države ter zagotoviti novih delovnih mest. Največji potencial te vrste turizma Urugvaj, podobno kot Kanada, vidi predvsem v gostinstvu. Tisoče turistov državo obišče zaradi njenih slavnih vinskih kleti in vinogradov, zato bi država lahko to vrsto turizma povezala tudi s konopljo. Hkrati pa Urugvaj želi turistom omogočiti obiske kmetij/farm in centrov konoplje na

podoben način kot trenutno omogoča ogled vinjskih kleti in vinogradov. Urugvaj želi postati glavna destinacija za turizem s konopljo v Južni Ameriki (Arie Elbelman, 2022).

2.5 Ostale države

O'Regan (2022) v svojem poročilu navaja, da je potencial za razvoj turizma razširjen po celem svetu. V Evropi lahko Nizozemski prištejemo še nekaj držav, kot so na primer Portugalska, Luksemburg in Švica, ki dovoljujejo oziroma so v procesu sproščanja zakonodaje, ki bi spodbudila uporabo konoplje v rekreacijske namene. Prav tako pa sta Malezija in Tajsko naredili prve korake k legalizaciji marihuane, predvsem v luči spodbujanja in razvoja turizma. Veliko držav po svetu se tudi odloča za legalizacijo konoplje in s tem upa, da bi omenjeno še spodbudilo turizem, med njimi O'Regan (2022) navaja na primer Tajsko, Makedonijo in Malto. Turistični sektor in posamezne destinacije so se na povečanje zanimanja po konoplji hitro odzvale, saj v tem vidijo razne poslovne priložnosti ter gospodarski potencial. Širitev sektorja ter razvoj te vrste turizma pozitivno vplivata na zasedenost destinacij, davčne prihodke, nova delovna mesta ter na ostale ugodnosti, ki so povezane s prodajo konoplje. Kljub naraščanju priljubljenosti te vrste turizma, se podatki na tem področju šele zbirajo, zato ne moremo nobene destinacije označiti kot »naslednji Amsterdam«, ki še naprej velja za center svetovnega kanabis turizma (O'Regan, 2022).

3 RAZISKAVA MOTIVOV, OBNAŠANJA, MOREBITNIH OVIR IN IZKUŠENJ TURISTOV KANABIS TURIZMA

3.1 Namen in cilji

Po pregledu osnovnih teoretičnih izhodišč sledi poglavje, ki se v celoti posveča turistom in njihovim izkušnjam s kanabis turizmom. Potrebno je namreč prepoznati glavne motive in namen za načrtovanje potovanja v države, ki turistu omogočajo uporabo kanabis turizma. Prav tako se je potrebno seznaniti z morebitnimi ovirami, ki jih turistu prinaša organizacija potovanja ter morebitne ovire na sami destinaciji. Raziskava je namenjena prav temu ter prepoznavanju obnašanja turistov ob načrtovanju potovanja ter kasneje na sami destinaciji. Raziskava je namenjena tudi prepoznavanju morebitnih motivov ter razlogov za turistovo vrnitev na destinacijo oziroma morebitnim obiskom nove destinacije z namenom uživanja konoplje ter opravljanja aktivnosti, povezanih z njo. Poglavje temelji na empirični raziskavi, ki bo naslovljena naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kateri so motivi pri izbiri destinacije za kanabis turizem in organizaciji takšnega potovanja?
- Katere so glavne aktivnosti turista na destinaciji, ki potuje z namenom kanabis turizma?
- Kakšne so turistove osebne izkušnje iz morebitnih predhodnih potovanj v sklopu kanabis turizma?

- Ali bo kanabis turist, ki je bil na prvem potovanju zadovoljen, v prihodnje potoval z namenom uporabe konoplje v (tujih) državah po svetu?

3.2 Metodologija dela

Pri oblikovanju empirične analize sem se v prvi vrsti osredotočil na pridobivanje podatkov iz sekundarnih virov. Podatke sem pridobival iz različnih znanstvenih člankov in strokovne literature, pa tudi ostalih internetnih virov, ki so relevantni za obravnavano temo. Kasneje sem na podlagi pridobljenih podatkov oblikoval raziskovalna vprašanja, na katera bom v nadaljevanju naloge odgovoril s pomočjo odgovorov, pridobljenih iz poglobljenih intervjujev. Za poglobljene intervjuje sem v skladu z raziskovalnimi vprašanji pripravil štiri sklope vprašanj po vzoru Wena, Kozaka in Yinga (2022), ki so omogočili prepoznavanje turistovega vedenja/obnašanja tekom predhodnih potovanj, njegove motive, morebitne ovire ter na splošno pogled turista na kanabis turizem.

- **Prvi sklop vprašanj:** Kolikokrat in kam ste potovali z namenom uživanja konoplje oziroma opravljanja dejavnosti, povezanih s to rastlino? Zakaj ste izbrali ravno to destinacijo in ali ste imeli ob načrtovanju poti ter na destinaciji kakršnekoli omejitve?
- **Drugi sklop vprašanj:** Kaj bi izpostavili kot glavni razlog ter glavne motive za izbiro destinacije ter načrtovanje potovanja? Lahko kot glavni razlog za izbiro izpostavimo uživanje ter opravljanje aktivnosti v povezavi s konopljo ali zraven sodijo tudi kateri drugi dejavniki? V primeru da, kateri?
- **Tretji sklop vprašanj:** Opišite osebno izkušnjo iz omenjenega potovanja. Katere dejavnosti v povezavi s konopljo ste opravljali na destinaciji? Kaj lahko še dodate na temo kanabis turizma? Podajte svoje osebno mnenje na to temo.
- **Četrty sklop vprašanj:** Kako naprej? Ali načrtujete še kakšno podobno potovanje? Kam ter kakšni so glavni motivi za potovanje?

3.3 Zbiranje podatkov

Intervjuvance sem izbral na podlagi predhodnih potovanj na eno izmed svetovnih destinacij, kjer je uporaba konoplje legalizirana tudi za turiste. V sklopu preučevanja vedenja in motivov turistov sem tako opravil poglobljene intervjuje z osmimi osebami in s tem pridobil različna mnenja, ki mi bodo pomagala pri preučevanju zastavljenega problema oziroma analize. Za poglobljene intervjuje s posameznikom sem se odločil po vzoru Wena, Kozaka in Yinga (2022), ki menijo, da je to najbolj primerna metoda za preučevanje posameznikovih/turistovih motivov, razlogov, obnašanja ter ostalih morebitnih ovir in mnenj, saj z njim vprašani osebi omogočim, da poda svoje lastno mnenje ter odgovore poda na kar se da odprt način. S poglobljenim intervjujem intervjuvancu omogočimo dobro razumevanje vprašanj, svobodo pri odgovorih brez vpliva vprašanca, odprt tip odgovorov pa vprašancu omogoči pridobivanje različnih informacij in mnenj glede na intervjuvanca (Willis, 2005). Prav to mi je omogočilo podrobnejšo primerjavo odgovorov, tako da sem

odgovore iz vsakega intervjuja zapisal ter jih primerjal med sabo in s tem pridobil pomembne odgovore, katere predstavim v naslednjem delu analize.

3.4 Opis vzorca

V sklopu empirične analize sem izvedel intervjuje z osmimi osebami, starimi med 23 in 25 let. Vsi vprašani imajo status študenta, izbral pa sem jih na podlagi predhodnih potovanj (vsaj eno potovanje) v sklopu kanabis turizma. Podatki o intervjuvancih so predstavljeni v tabeli 1. Poglobljeni intervjuji so potekali z vsako osebo posebej, in sicer štirje v živo, ostali štirje pa preko telefonskega klica. Intervjuji so potekali med 12. in 16. avgustom 2022 in 13. 9. 2022, sestavljeni so bili iz štirih zgoraj navedenih sklopov vprašanj, ki so se neposredno navezovali na predstavljena raziskovalna vprašanja.

Tabela 1: Podatki o intervjuvancih

Oznaka	Starost	Spol	Status	Število potovanj
I1	23	Moški	Študent	2
I2	23	Moški	Študent	1
I3	23	Moški	Študent	1
I4	23	Moški	Študent	1
I5	24	Moški	Študent	1
I6	24	Moški	Študent	1
I7	25	Moški	Študent	2
I8	25	Ženska	Študent	1

Vir: lastno delo.

3.5 Prikaz odgovorov intervjujev

V tem delu naloge se osredotočim na pregled odgovorov poglobljenih intervjujev. Odgovore predstavim ter primerjam med sabo na podlagi pridobljenih informacij ter to smiselno povežem v štiri dele, ki predstavljajo vsak svoj sklop vprašanj in odgovarjajo na zastavljena raziskovalna vprašanja. Ugotovitve nato ustrezno predstavim v naslednjem poglavju, kjer odgovore povežem s pridobljeno literaturo ter vidike turistov in destinacij, pridobljene tekom strokovne naloge, primerjam med sabo.

3.5.1 Motivi intervjuvancev za izbiro destinacije kanabis turizma

Pri pregledovanju odgovorov intervjuja pridem do ugotovitve, da so vsi intervjuvanci z namenom uporabe konoplje potovali enkrat ali dvakrat. Kot razlog za število potovanj na destinacije vsi izpostavijo svojo starost (vsak izmed vprašanih je star med 23 in 25 let) in s tem nekoliko omejena sredstva in čas, ki ga lahko namenijo potovanjem po svetu, ter

prepoved potovanja v zadnjih letih zaradi pandemije Covid-19. Prav tako je vsak izmed vprašanih kot prvo destinacijo izbral Amsterdam. Glavni razlog za izbiro destinacije je lahka ter sorazmerno hitra dostopnost do destinacije. Vsi izmed vprašanih so na destinacijo potovali bodisi iz enega izmed beneških letališč bodisi iz Ljubljane. Omenjena letališča so z letalom od nizozemske prestolnice oddaljena le nekaj več kot eno uro, kar je pri vseh predstavljalo pomembno časovno prednost pred ostalimi potencialnimi lokacijami za potovanje v tej smeri. Poleg hitre in lahke dostopnosti na lokacijo pa štirje (I1, I3, I4 in I6) izmed njih kot razlog za izbiro potovanja navedejo tudi mnenja in nasvete znancev. Glede na to, da tako v Sloveniji kot tudi v Italiji (destinaciji, iz katerih so osebe potovale na Nizozemsko) konoplja ni legalizirana, noben izmed njih ni imel posebnih ovir oziroma komplikacij tekom poti, kot tudi na destinaciji sami. Dva izmed vprašanih (I1 in I2) prav to izpostavita kot prednost, saj je destinacija, kjer lahko legalno pridobijo in uporabljajo konopljo, od njihovega domačega kraja oddaljena le slabi dve do tri ure. Eden izmed vprašanih (I5) za konec doda, da je enkrat potoval v Lanzarote (Kanarski otoki), ne da bi vedel, da je tam uporaba konoplje dovoljena. Ob tem doda, da tja ni potoval z namenom kanabis turizma, bi se pa po potovanju uvrstil tudi v to vrsto turizma, saj je konopljo tam redno uporabljal ter vsak večer obiskoval lokalne kavarne z namenom uporabe konoplje. Edina ženska med intervjuvanci (I8), tako kot ostali, za izbiro destinacije (Amsterdam) navede hitro in enostavno dostopnost. Omeni, da je tja potovala skupaj s skupino prijateljev, izključno z namenom sproščanja v povezavi s konopljo, saj je po njenem mnenju prav Amsterdam najustreznejša destinacija za omenjene aktivnosti. Prav tako se strinja z mnenjem ostalih, da je eden izmed razlogov tudi neoviran in enostaven dostop do konoplje ter kasneje njene uporabe.

3.5.2 Aktivnosti intervjuvancev tekom potovanja in motivi za izbiro le-teh

Vsak izmed vprašanih je vsaj enkrat izmed svojih potovanj v Amsterdam potoval izključno z namenom uporabe in uživanja konoplje ter opravljanja aktivnosti, ki sodijo k spoznavanju kulture okoli rastline. Izmed vseh vprašanih sta dve osebi v Amsterdam potovali dvakrat. Izmed omenjenih (I7) dveh oseb ena kot razlog za izlet v Amsterdam navede obisk festivala elektronske glasbe, druga pa obisk (I1) »breakdance« tekmovanja (obe osebi navedeta, da tu govorita o drugem izletu v Amsterdam). Kljub drugačnim motivom in razlogom za potovanje pa obe osebi dodata, da je tako festival kot tudi tekmovanje potekalo samo en dan, v mestu pa sta bili skupno tri oziroma štiri dni. Zato na tej točki dodata, da sta kljub drugačnim razlogom za izlet konopljo redno uporabljali, redno obiskovali kavarne, ena (I7) izmed oseb je obiskala tudi muzej konoplje v centru mesta. Zaradi omenjenih aktivnosti bi se obe osebi uvrstili tudi med kanabis turista, saj po njunem mnenju v prostem času (pred in po festivalu oziroma tekmovanju) nista imeli drugih načrtov kot izkoriščanja možnosti uporabe konoplje, obiskov raznih kavarn ter opravljanja ostalih aktivnosti v povezavi s konopljo. Ostali vprašani (tudi omenjena dva) kot glavni motiv za potovanje izberejo prav dostopnost konoplje tudi turistom. Pet izmed njih (I1, I2, I5, I6 in I7) jih izpostavi, da konopljo redno uporabljajo tudi doma (za osebno rabo), kar predstavlja glavni razlog za

obisk države, kjer je uporaba dovoljena, ter raziskovanje kulture in znamenitosti na tem področju. Ostala dva (I3 in I4) vprašana pa kljub temu, da nista redna uporabnika konoplje navedeta, da ju je zanimala kultura ter na splošno izkušnja v mestu, kjer lahko opravljata določene aktivnosti legalno. Kot razlog, da nista redna uporabnika konoplje, navedeta prav to, da je pri nas uporaba prepovedana ter da ju je strah morebitnih posledic (predvsem kazni in odvzema vozniškega izpita). Poleg glavnega motiva, ki je bil za vse kajenje konoplje, pa trije izmed njih (I2, I5 in I6) navedejo, da so v Amsterdam potovali tudi zaradi izkušnje ter možnosti koriščenja prostega časa, ki se v celoti navezuje samo na kulturo, povezano s konopljo. Po njihovem mnenju naj bi bil Amsterdam najbolj »sproščena« ter »ikonična« lokacija za omenjene aktivnosti, saj je mesto že oblikovano tako, da ustvari posebno vzdušje, uporaba konoplje pa to še nadgradi. Kljub glavnim motivom, ki so večinoma povezani s konopljo ter njeno uporabo, jih pet izmed vprašanih (I1, I2, I3, I4 in I7) kot enega izmed motivov navede tudi spoznavanje ter raziskovanje nove destinacije, vsi pa izpostavijo, da to ni bil glavni razlog za organizacijo potovanja. Intervjuvanka (I8) navede, da je poleg glavnega motiva, ki je uporaba konoplje, v Amsterdam potovala tudi z namenom spoznavanja in vključevanja v kulturo okoli konoplje. Omeni, da je njeno potovanje temeljilo na »pohajanju« ter sproščnem raziskovanju kavarn in aktivnosti, ki sodijo k uporabi konoplje. Za konec se pridruži tudi zgoraj navedenim osebam, ki so mesto raziskovale kot destinacijo, vendar vedno v prisotnosti uporabe konoplje.

3.5.3 Izkušnje intervjuvancev tekom preteklih potovanj v sklopu kanabis turizma

Ocena potovanja v Amsterdam ter izkušnja sta pri vseh vprašanih pozitivno naravnani. Poleg sproščenega vzdušja in enostavnega dostopa do konoplje ter ostalih predmetov, lokacij in storitev, katere so skupne točke pri odgovorih vsakega vprašanega, vsak izmed njih izpostavi tudi eno izmed pomembnih ugotovitev, ki jih je kot turist spoznal na potovanju. Vsak izmed vprašanih poda različne informacije ter svoj pogled na čas preživet na destinaciji, zato bom omenjene ugotovitve navedel ločeno:

- po opravljenem intervjuju s prvo osebo (I1) ta poudari, da bi obe potovanji ocenila kot odlični. Poudari, da je mesto dobro »napolnjeno« z različnimi storitvami, aktivnostmi in lokacijami, ki turistu omogočijo odlično in sproščeno izkušnjo v povezavi s konopljo ter aktivnostmi okoli nje. Izpostavi pa dve ključni slabosti za tip turista, v katerega se vprašana oseba uvrsti (npr. 20 let star študent iz Slovenije). Izpostavi razliko v življenjskem standardu in cenah v mestu, saj Nizozemska velja za državo z višjim življenjskim standardom kot Slovenija, posledično pa to pomeni višje cene tako konoplje kot tudi vseh ostalih storitev, ki jih ponuja mesto. Kot drugo slabost pa navede množice ljudi, ki jih vsakodnevno privabijo razne kavarne, trgovinice, muzeji ipd. in s tem nekoliko »pokvarijo« osebno izkušnjo, saj je že samo za kozarec vode potrebno čakati kar nekaj minut. To mnenje se dobro navezuje na že prej omenjeno izkušnjo Nizozemske s prekomernim številom turistov v samem mestnem jedru. Kljub

omenjenim slabostim pa oseba pove, da to ni vplivalo na njeno vzdušje ter število aktivnosti (v povezavi s konopljo), ki jih je opravljala na lokaciji.

- Druga oseba (I2) poudari, da ji je bilo na destinaciji kot turistu všeč, da je lahko v povezavi s konopljo počela, kar si je želela. Pove pa, da se je ob prihodu težko navadila, da je vse v povezavi s konopljo tako normalizirano. Omeni, da je bila ob prihodu nekoliko zadržana, saj si je »kulturo« okoli konoplje predstavljala nekoliko drugače. Pove, da je pričakovala podobno obnašanje domačinov in turistov kot v Sloveniji, saj je tu večina ljudi pri uporabi konoplje močno zadržana. Za konec doda, da se na kulturo ter obnašanje ljudi okoli sebe hitro navadiš ter da sproščenost v mestu močno izboljša osebno izkušnjo iz potovanja.
- Tretja in četrta oseba (I3 in I4) konoplje ne uporabljata redno, sta pa obe odšli na potovanje v Amsterdam z namenom uporabe konoplje. Obe kot pomembno prednost za turista navedeta lahko dostopnost konoplje ter možnost kajenja tudi v zaprtih prostorih. Ena izmed njiju omeni, da jo je presenetilo, da lahko konopljo naročiš skupaj s kavo ter uporabljaš (kadiš) kadarkoli želiš. Druga pove, da jo je v kavarnah presenetilo, da večina ljudi konopljo kadi/uporablja sama, saj je iz navade pričakovala, da si t.i. »jointe« skupina ljudi deli med sabo.
- Peti vprašani (I7) svoji izkušnji iz obeh potovanj oceni z zelo dobro oceno in hkrati doda, da je tudi na obisku festivala zasledil veliko uporabnikov konoplje, katero je tam tudi sam uporabljal. Presenetilo ga je to, da je kljub prepovedi vnosa drog na prizorišče opazil, da na vhodu varnostniki ne pregledujejo oseb za konopljo. Doda tudi, da mu je bilo kot turistu zelo pomembno, da je konopljo dobil brez posrednikov v katerikoli kavarni v mestu.
- Šesta oseba (I5) pove, da jo je zelo presenetilo, da lahko konopljo uporabljaš/kadiš tudi v nekaterih ostalih barih oziroma restavracijah, ki niso namenjene izključno temu. Poudari, da je to velika prednost za turiste, ki si ne želijo čakati v vrstah za vstop v kavarne, saj lahko turisti odidejo na kavo, pijačo oziroma kakšen obrok tudi drugam, saj je uporaba konoplje dovoljena v večini izmed amsterdamskih barov in restavracij.
- Sedma vprašana oseba (I6) poleg nekaterih že zgoraj omenjenih lastnosti (štiri izmed vprašanih oseb so na potovanje odšle skupaj) doda, da jo je kljub dovoljenju za uporabo konoplje v notranjih prostorih presenetila prepoved uporabe cigaret in tobaka. Pove, da je na vsakem vhodu opozorilo za prepoved uporabe tobaka, zato je bila primorana konopljo za kajenje mešati z že pripravljenimi mešanicami v kavarnah, cigarete pa je lahko uporabljala samo na ulici.
- Zadnja vprašana oseba (I8) in edina ženska v vzorcu izkušnjo s potovanja oceni kot odlično, saj je po njenem mnenju izpolnila vse zastavljene cilje pred potovanjem (obiske določenih kavarn, muzeja ter na splošno ogleda zanimivosti mesta) in s tem preseгла svoja pričakovanja. Kot edino pomanjkljivost omeni, kot meni tudi sedmi vprašani (I6), da jo je zmotila prepoved kajenja cigaret v kavarnah, saj je sama redna kadilka. Pove, da je to sicer nadomestila s konopljo oz. bila primorana k kajenju cigaret na ulici.

Če sedaj povzamem mnenja in izkušnje iz zgoraj navedenih točk, lahko ugotovim, da so vsi izmed vprašanih na destinaciji opravljali samo aktivnosti, ki so tesno povezane s konopljo. Vsaka izkušnja se razumljivo razlikuje od druge, vendar pa lahko ugotovim, da je vsakega izmed vprašanih na destinaciji nekaj presenetilo (bodisi pozitivno bodisi negativno). Iz mnenja vprašanih lahko ugotovim, da je za turista, ki potuje v Amsterdam, priporočljivo, da potuje v skupini, saj se tako osebna izkušnja izboljša. Vsak izmed njih na vprašanje: »Ali bi na destinacijo potoval sam?« odgovori z »Ne«. S tem lahko ugotovim, da se mora ta vrsta turizma razvijati v smeri oblikovanja ponudbe za skupine in ne za posameznike. Turisti raje potujejo v družbi, saj jim to poleg delitve nekaterih stroškov izboljša izkušnjo in samo razpoloženje tekom potovanja.

Dejavnosti, ki so jih vprašani opravljali na destinaciji se ne razlikujejo močno med sabo. Vsak kot glavno aktivnost navede kajenje konoplje ter obisk raznih kavarn, prav iz tega razloga. Kot ostale aktivnosti navedejo tudi obisk muzeja konoplje ter trgovinic z različnimi pripomočki za uporabo konoplje. Štirje (I2, I3, I4 in I6) izmed vprašanih povejo, da so obiskali tudi glasbeni večer, namenjen poslušanju Reggae glasbe in uživanju konoplje v enem izmed nočnih barov v centru mesta. Vprašani niso opravljali veliko različnih aktivnosti, saj se jim je vsem bolj šlo za uporabo konoplje ter posledično doživljanje mesta pod vplivom te »substance«.

3.5.4 Razlogi in želje intervjuvancev za morebitna prihodnja potovanja

Mnenje vprašanih je pri tej hipotezi enotno. Vsak bi ponovno odšel na podobno potovanje, vendar so vsi istega mnenja, da ne v bližnji prihodnosti. Razlog za to navedejo predvsem obdobje v življenju, saj so vsi vprašani študentje in za vnovično podobno potovanje trenutno noben nima ne potrebnega časa ne potrebnih sredstev. Glavni motiv vprašanih za vnovično potovanje je podoben kot pri prvem vprašanju, in sicer želja po uporabi konoplje ter opravljanju aktivnosti, povezanih z njo v drugih državah sveta. Kot motiv jih pet izmed vprašanih (I2, I3, I5, I6 in I7) navede tudi dobro izkušnjo na predhodnih podobnih potovanjih ter željo po ponovitvi oziroma nadgraditvi le-teh. Se pa mnenja in motivi med vprašanimi razlikujejo, ko je govora o destinaciji. En izmed vprašanih (I6) kot željo za naslednjo destinacijo navede Jamajko. Kot motive za izbiro omenjene države navede spoznavanje novega dela sveta, nove kulture (Rastafarijanstvo) in glasbe, povezane z njo ter možnosti uporabe konoplje na bolj obmorskih krajih. Še dva izmed vprašanih (I1 in I4) poleg že omenjenih motivov omenita, da bi kot naslednjo destinacijo v sklopu kanabis turizma izbrala eno izmed obmorskih držav (ena oseba navede Kanarske otoke, druga Malto). Dve izmed preostalih oseb (I2 in I7) pa že načrtujeta podoben izlet v Amsterdam, vendar, kot sem že omenil, ne v bližnji prihodnosti. Želje in motivi ostajajo isti, po mnenju vprašanih pa se je spremenilo le to, da imajo s to vrsto turizma ter z določeno destinacijo nekaj izkušenj, kar bi jim močno pomagalo tako pri organizaciji potovanja kot tudi pri doživljanju same izkušnje v mestu. Za konec dva izmed vprašanih (I2 in I6) omenita, da bi bilo potrebno o premikih v smeri legalizacije ter posledično razvoja kanabis turizma razmišljati tudi v Sloveniji, saj to

vrsto turizma (v okviru dobro urejenega sistema) vidita kot dobrodošlo in učinkovito, neke vrste sub-turistično, panogo. Edina ženska izmed vprašanih (18) pove, da je bila močno presenečena nad izkušnjo, pridobljeno tekom njenega prvega potovanja v Amsterdam, in da s prijatelji že načrtujejo naslednje potovanje v bližnji prihodnosti. Njeno mnenje je, tako kot pri prejšnjih osebah, da je dobra izkušnja močno vplivala na željo po novem obisku mesta. Za konec doda, da jo trenutno ostale destinacije ne zanimajo, vendar je pripravljena raziskati tudi te, enkrat v prihodnosti.

3.6 Omejitve raziskave

Vzorec oseb, izbranih za raziskavo, opravljeno tekom empirične analize, je v mojem primeru priložnosten in nereprezentativen. Kot razlog lahko navedem majhno število znancev, ki so že kdaj potovali v sklopu kanabis turizma in bi z njimi lahko opravil poglobljen intervju. Ugotovitve so na podlagi tega lahko pristranske. Gre sicer zgolj za segment mladih oseb (23 do 25 let), ki po pregledu literature sicer velja za najpomembnejši segment kanabis turizma, vendar je vzorec zaradi pomanjkanja ženskih oseb (le ena ženska) oziroma oseb iz drugih starostnih skupin nepopoln oziroma nekoliko omejen.

3.7 Ugotovitve in diskusija

Po pregledu odgovorov intervjujev sem prišel do ugotovitev, ki dobro povezujejo pregledano literaturo s turistovim obnašanjem v sklopu kanabis turizma. Kot prvo ugotovitev lahko navedem, da Amsterdam velja za najbolj priljubljeno destinacijo kanabis turizma. To sem tekom naloge že nekajkrat poudaril, s pomočjo intervjujev pa sem prišel do zaključka, da ko je med turisti govora o izbiri destinacije (sploh pri evropskih turistih), bo večina turistov (v mojem primeru vsi vprašani) kot prvo destinacijo za potovanje izbrala Amsterdam. Evropski turisti namreč pri organizaciji potovanj večinoma nimajo nobenih omejitev. To je razvidno tudi iz odgovorov analize, saj noben izmed vprašanih ni imel nobenih težav ob vstopu na Nizozemsko. Kot dva razloga nekaterih vprašanih, zakaj v bližnji prihodnosti ne bi potovali na katero izmed destinacij kanabis turizma, pa navedejo pomanjkanje časa in denarja, kar se dobro sklada tudi z raziskavo, ki so jo izvedli Wen, Kozak in Ying (2022), in trditvijo, ki pravi, da med omejitve pri organizaciji potovanja lahko poleg ostalih, že navedenih omejitev, uvrstimo tudi pomanjkanje časa in sredstev/denarja.

Motivi turistov pri izbiri destinacije se lahko razlikujejo med seboj, vendar so si bili intervjuvanci med seboj zelo enotni. Eden izmed glavnih motivov izbire destinacije oziroma organizacije potovanja je geografska bližina destinacije, ki turistu omogoči dokaj enostaven dostop do destinacije. Naslednji motiv, ki ga lahko razberem iz odgovorov, je dobra informiranost oziroma predhodne izkušnje ob izbiri destinacije. Dobra informiranost po mnenju Wena, Kozaka in Yinga (2022) pozitivno vpliva na obnašanje turista na destinaciji, kar je razvidno tudi iz odgovorov analize. Iz odgovorov lahko razberemo, da so bili turisti dobro informirani glede potovanja v Amsterdam. Tu lahko dodam, da imajo turisti na izbiro

tudi nekaj drugih destinacij, ki od domače Slovenije niso oddaljene veliko več kot Nizozemska. Sem lahko prištejemo Kanado (redni, direktni leti iz beneškega letališča), ki je z letalom oddaljena le nekaj več kot pet ur, kar je sorazmerno blizu, če primerjamo z ostalimi destinacijami. Prav tako sem tekom intervjujev ugotovil, da je uporaba konoplje za turiste dovoljena tudi na Kanarskih otokih (primer: Lanzarote), kar turistu odpira vrata k novim, drugačnim aktivnostim, ki poleg na konoplji lahko temeljijo tudi na nekaterih obmorskih dejavnostih. Zgoraj navedeni motivi dobro odgovorijo na zastavljeno raziskovalno vprašanje, ki pravi »Kateri je glavni motiv pri izbiri destinacije in organizaciji potovanja?«. Glavni motiv pri vseh vprašanih je bil uporaba konoplje ter opravljanje aktivnosti, povezanih z njo, kar pa predstavim v naslednjem delu naloge.

Glavni motiv turista v sklopu kanabis turizma je opravljanje aktivnosti, povezanih s konopljo, v sklopu svojega prostega časa. To ga po definiciji Cartier (2017) in Taylor (2019) uvrsti neposredno v sektor kanabis turizma, po definiciji Taylor (2019) pa predstavi kot kanabis turista. Motivi za potovanja se v različnih vrstah turizma razlikujejo med sabo, ko je govora o kanabis turizmu, pa gre predvsem za motive, ki so tesno povezani z uporabo konoplje. V tem primeru gre predvsem za rekreacijsko uporabo konoplje, katero lahko po mnenju Wena, Kozaka in Yinga (2022) povežemo s turistovim vedenjem in življenjskim slogom. Enostavno dostopnost konoplje ter priljubljenost destinacije lahko uvrstimo med dva glavna motiva/razloga za izbiro potovanja, kar se ujema tudi s pridobljenimi odgovori. Iz odgovorov je razvidno, da se turisti odločijo za koriščenje prostega časa v državi, kjer lahko neomejeno uporabljajo konopljo, brez pritiskov iz ozadja (primer: kazen za posredovanje konoplje v Sloveniji), in s tem ob aktivnostih nemoteno spoznavajo kulturo, povezano s konopljo. Taylor (2019) kanabis turiste uvrsti v dve skupini: turisti, katerih primarni motiv ni uporaba konoplje in turisti, ki potujejo izključno z namenom uživanja in uporabljanja konoplje. Iz odgovorov analize je razvidno, da lahko tudi sam vprašane uvrstim v dve skupini, saj so nekateri izmed njih potovali iz drugih razlogov oziroma v želji spoznavanja nove kulture, drugi pa so potovali prav z namenom koriščenja prostega časa v povezavi s konopljo. Obe skupini sicer lahko uvrstim v sektor kanabis turizma, vendar se njihovi motivi (nekateri niso redni uporabniki konoplje) nekoliko razlikujejo med seboj.

Iz odgovorov lahko razberem, da so vsi vprašani imeli dobro, pozitivno izkušnjo tekom svojih potovanj na eno izmed kanabis destinacij sveta. Na izkušnjo turista vpliva, kot sem že zgoraj omenil, dobra informiranost glede destinacije, kulture, aktivnosti, atrakcij ipd., po mnenju Wena, Kozaka in Yinga (2022) pa na dobro izkušnjo vpliva tudi pozitivno dožemanje te vrste turizma s strani domačinov. Tu lahko odgovore in pozitivne izkušnje navežem prav na to trditev, saj so vsi vprašani poročali o zelo sproščenem opravljanju aktivnosti s konopljo na destinaciji, kar veliko pove o tem, kako se je destinacija razvila skozi leta. Menim, da je zelo pomembno, da so na teh destinacijah tudi domačini del procesa razvoja turizma in da ne prihaja do nepotrebnih nesoglasij med domačini in turisti. Normalizacija kanabis turizma na določenih destinacijah je po mojem mnenju zelo pomemben dejavnik, ki pozitivno vpliva na samo izkušnjo obiskovalca. Na tej točki bi se rad ustavil pri edini negativni izkušnji, ki

sem jo pridobil tekom intervjujev. Ta se navezuje na prevelike množice v centru mesta ter na nabito polne kavarne. Kot sem omenil že pri predstavitvi izkušenj držav (v tem primeru Nizozemske), se Nizozemska sooča s prekomernim turizmom, tudi zaradi kanabis turistov. To prav gotovo vpliva na počutje in na samo izkušnjo turista, saj si le-ta na svojem potovanju ne želi čakalnih vrst in izgube časa v množicah. Menim, da ima Nizozemska na tej točki dobro zastavljen načrt o zmanjšanju množic (sploh v kavarnah) v centrih mesta, in sicer s tem, da bi prodajo konoplje omejili samo na domače porabnike. To bi sicer zmanjšalo množice, vendar menim, da bi s tem ponovno spodbudili prodajo na črnem trgu, saj tako turisti (razen preko domačinov) do konoplje ne bi več imeli dostopa. Menim, da bi morala tudi Nizozemska slediti načrtom ostalih držav (primer: Kanada, ZDA in Urugvaj), ki so osredotočene na kanabis turizem, ki temelji na aktivnostih, katerih ne uvrščamo v centre mest (povezava z vinskim in kulinaricnim turizmom, izleti v naravo, ogledi slapov, turistične kmetije ipd.). Na podlagi odgovorov analize tako pridem do zaključka in odgovora na eno izmed raziskovalnih vprašanj, ki pravi »Kakšne so turistove osebne izkušnje iz morebitnih predhodnih potovanj v sklopu kanabis turizma?«. Turistove izkušnje se med seboj razlikujejo, vendar so v veliko primerih vse pozitivno naravnane.

Tako kot izkušnje se tudi aktivnosti na sami destinaciji razlikujejo med sabo. Scott (1996) navede, da so motivi turistov pomemben pokazatelj njihovega zadovoljstva z izdelki in storitvami na destinaciji. Razumevanje obiskovalcev je ključnega pomena pri oblikovanju ponudbe izdelkov in storitev, hkrati pa to močno pripomore k trajnostnem uspehu destinacije. Na podlagi odgovorov pridem do ugotovitve, da so bile aktivnosti, ki so bile turistu na voljo in katere so turisti opravljali na destinaciji, skladne z motivi in željami turistov. Vprašani so na destinaciji opravljali samo aktivnosti, povezane s konopljo (kajenje, nakupi izdelkov, obiski kavarn, obisk muzeja itd.), pomembno pa je izpostaviti, da so vsi vprašani potovali v skupinah. Menim, da je to pomemben podatek, katerega morajo destinacije preučiti pred oblikovanjem ponudbe za prihodnost. Iz pregleda literature je razvidno, da se države na drugem koncu sveta (v mojem primeru ZDA, Kanada in Urugvaj) že odločajo za razvoj ponudbe, ki bo temeljil bolj na skupinskih aktivnostih. Destinacije morajo biti pri oblikovanju pazljive tudi na dejstvo, da je večina kanabis turistov moških. Menim, da je potrebno destinacije razvijati na tak način, da bodo poleg velikega števila moških turistov s svojo ponudbo pritegnile tudi obiskovalce nežnejšega spola. To bi v prvi vrsti vplivalo na obseg turizma ter posledično na rast sektorja in prihodkov znotraj njega. S tem tudi odgovorim na zastavljeno raziskovalno vprašanje, ki pravi »Katere bodo glavne aktivnosti turista na destinaciji, ki potuje z namenom kanabis turizma?«.

Zadnje raziskovalno vprašanje pravi: »Ali bo turist, ki je bil na prvem potovanju zadovoljen, v prihodnje ponovno potoval z namenom uporabe konoplje v (tujih) državah po svetu?«. Wen, Kozak in Ying (2022) pravijo, da obstaja razlika med turisti, ki v sklopu kanabis turizma potujejo prvič in med tistimi s predhodnimi izkušnjami. Omenijo, da bo tisti, ki potuje prvič, aktivnosti opravljal nekoliko bolj previdno, tisti z izkušnjami, pa bo na destinaciji deloval veliko bolj sproščeno. To lahko podprem tudi z odgovori analize, saj je

nekaj izmed vprašanih imelo ob prvem potovanju nekoliko zadržkov, prav tako pa so potrebovali nekaj časa, da so se na destinacijo privadili (predvsem zaradi menjave kulture in okolja). Kot sem že zgoraj omenil, turist lahko to odpravi z dobro informiranostjo pred odhodom in si s tem nekoliko olajša bivanje na destinaciji. Dobra izkušnja na destinaciji bo v turistu vzbudila željo po vrnitvi oziroma organizaciji potovanja na katero izmed drugih kanabis destinacij sveta. To je razvidno tudi iz odgovorov analize, kjer vprašanci omenijo, da bi ponovno potovali v sklopu kanabis turizma. Omenijo le, da bi za morebitno prihodnje potovanje izbrali katero izmed ostalih destinacij. V odgovorih se pojavi Jamajka, ki je posebna kanabis destinacija sveta, predvsem zaradi prav drugačne kulture (Rastafarijanstvo) ter na splošno drugačnega pristopa do rastline (konopljo tam predstavljajo kot zelišče oziroma zdravilo in ne kot sredstvo za sproščanje v prostem času). Pojavi se tudi želja po razvoju kanabis turizma ter obisku nekoliko bolj obmorskih destinacij, kot sta Kanarski otoki in Malta. Menim, da je dobra izkušnja pri turistu prvotnega pomena pri odločanju za organizacijo nadaljnjih potovanj. Turist se bo na destinacijo rad vračal, hkrati pa bo iskal nove možnosti za spoznavanje kulture konoplje ter turizma v povezavi z njo.

SKLEP

Namen moje zaključne naloge je bil predstaviti kanabis turizem, tako z vidika destinacije kot tudi z vidika turista. Poleg tega je bil namen predstaviti različne motive turistov, ki posledično vplivajo na razvoj nekaterih svetovnih destinacij. Pregled obstoječe literature kaže na to, da je kanabis turizem vrsta turizma v razvoju. To velja tako za že obstoječe destinacije kot tudi za destinacije, ki so v procesu legalizacije ter posledično možnosti razvoja turizma na tem področju. Prav tako je potrebno razumeti turista, ki je vsekakor pomemben deležnik tudi v tej vrsti turizma. Potrebno je prepoznati turistove motive, želje, obnašanje, morebitne ovire ter same izkušnje iz potovanj oziroma obiska ene izmed že obstoječih destinacij. Zaradi vse večje priljubljenosti konoplje na trgu in vse večje dostopnosti morajo destinacije podrobno preučiti turista, saj le tako lahko oblikujejo ustrezno ponudbo in si s tem zagotovijo uspešno poslovanje in razvoj v prihodnosti. Hkrati je potrebno tudi, da se turist dobro informira o tej vrsti turizma in tako spodbuja razvoj panoge na način, ki bo spodbujal legalno uporabo konoplje. Le sodelovanje in prepoznavanje potreb enega in drugega (destinacije in turista) bo privedlo do uspešnega razvoja kanabis turizma v prihodnosti in s tem morebiti spodbudilo nekatere druge države k razmišljanju o legalizaciji ter razvoju turizma tudi v tej smeri.

V zaključni strokovni nalogi sem najprej naredil pregled literature, na podlagi katere sem oblikoval raziskovalna vprašanja. Na eno raziskovalno vprašanje sem odgovoril v poglavju, kjer sem predstavil izkušnje in razvoj nekaterih svetovnih destinacij kanabis turizma, za ostala štiri pa sem opravil analizo, ki je temeljila predvsem na turistu in njegovih motivih, obnašanju, ovirah in izkušnjah. Odgovore sem dobil preko opravljenih poglobljenih intervjujev in jih v empiričnem delu primerjal med sabo ter z njihovo pomočjo v diskusiji odgovoril na vsa zastavljena raziskovalna vprašanja.

Ena glavnih ugotovitev raziskave je bila, da obnašanje turista in njegovi motivi močno vplivajo tudi na razvoj destinacije. Turist, katerega uvrstimo v sektor kanabis turizma, bo na destinaciji opravljal v prvi vrsti samo aktivnosti, povezane s konopljo. Iz tega razloga je pomembno, da destinacije pred oblikovanjem ponudbe oz. razvojem turizma izvedejo analizo, ki temelji na obnašanju in izkušnjah obiskovalcev in si s tem zagotovijo pomembno prednost pri razvoju kanabis turizma v prihodnosti. Najpomembnejša ugotovitev v nalogi je bila, da je za turista najpomembnejša dobra izkušnja, to pa mu lahko v veliki meri omogoči le dobro razvita destinacija.

LITERATURA IN VIRI

1. Arie Elbelman, R. (2022). *Cannabis Tourism: The future of wellness retreats in Uruguay*. Pridobljeno 9. julija 2022 iz <https://www.yvylifesciences.com/post/cannabis-tourism-uruguay>
2. Baratti, L. (2022). \$17 Billion Cannabis Tourism Industry Will Only Continue Growing. *Travel Pulse*. Pridobljeno 10. julija 2022 iz <https://www.travelpulse.com/news/features/17-billion-cannabis-tourism-industry-will-only-continue-growing.html>
3. Belhassen, Y., Santos, C. A. & Uriely, N. (2007). Cannabis Usage in Tourism: Sociological Perspective. *The journal of the Leisure Studies*, 26(3), 1-4.
4. Cartier, E. (2017), Marijuana tourism. *The SAGE International Encyclopedia of Travel and Tourism*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
5. Cherney, J. & Small, E. (2016). *Industrial Hemp in North America: Production, Politics and Potential*. Basel: Multidisciplinary Digital Publishing Institute.
6. Forbes. (2022). *Cannabis Tourism Is Now A \$17 billion Industry – And It's just Taking Off*. Pridobljeno 10. julija 2022 iz <https://www.forbes.com/sites/willyakowicz/2022/05/29/cannabis-tourism-is-now-a-17-billion-industry-and-its-just-taking-off/?sh=6d0706382056>
7. Fortune Business Insights. (2021). *Cannabis/Marijuana Market Size, Share and Covid-19 Impact Analysis, By Type, By Application (Medical, Recreational and Industrial Hemp), and Regional Forecast 2021–2028*. Pridobljeno 21. junija 2022 iz <https://www.fortunebusinessinsights.com/industry-reports/cannabis-marijuana-market-100219>
8. George-Cosh, D. (2018). Canada could eventually get \$2B boost from pot tourism: Expert. *BNN Bloomberg*. Pridobljeno 12. avgusta 2022 iz <https://www.bnnbloomberg.ca/canada-could-eventually-get-2b-boost-from-marijuana-tourism-expert-1.1126567>
9. Goldstein, M. (2021). Can Cannabis tourism Help The Travel Industry?. *Forbes*. Pridobljeno 2. julija 2022 iz <https://www.forbes.com/sites/michaelgoldstein/2021/10/09/can-cannabis-tourism-help-revive-the-travel-industry/?sh=338973b37fbe>

10. Grand View Research. (2022). *Legal Cannabis Market Size, Share & Trends Analysis Report By Source (Marijuana, Hemp), By Derivative (CBD, THC), By End Use (Medical Use, Recreational Use, Industrial Use), By Region, And Segment Forecasts, 2022–2030*. Pridobljeno 21. junija 2022 iz <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/legal-cannabis-market>
11. Kaiser, C., Cassady, C. & Ernst, M. (2015). *Industrial hemp production*. Lexington: University of Kentucky Extension.
12. Kang, S. K. (2019). Place Attachment, Image, and Support for Marijuana Tourism in Colorado. *Sage open*, 1-3.
13. Kang, S. K. & Lee, J. (2021). A cannabis festival in urban space: visitors' motivation and travel activity. *Journal of Hospitality and Tourism insights*, 4(2), 142-147.
14. Kang, S. K., O'Leary, J. & Miller, J. (2016). From Forbidden Fruit to the Goose That Lays Golden Eggs: Marijuana Tourism in Colorado. *Sage Journals*, 1-7.
15. Korf, D. J. (2019). Cannabis regulation in Europe: Country Report Netherlands. *University of Amsterdam – Bongor Institute of Criminology*, 1-10.
16. Laqueur, H., Rivera-Aguirre, A., Shev, A., Castillo-Garinglia, A., Rudolph, K. E., Ramirez, J., Martins, S. S. & Cerda, M. (2020). The impact of cannabis legalization in Uruguay on adolescent cannabis use. *International Journal of Drug Policy*, 80, 1-2.
17. Lonely planet. (2021). *The 10 best cannabis tours and experiences in the US*. Pridobljeno 10. julija 2022 iz <https://www.lonelyplanet.com/articles/best-marijuana-tours-us>
18. MacEacheran, M. (2018). Could cannabis tourism be Canada's next big high after marijuana legalization?. *The Independent*. Pridobljeno 5. julija 2022 iz <https://archive.ph/20220102210943/https://www.independent.co.uk/travel/americas/canada-legal-weed-cannabis-tourism-marijuana-legalisation-vancouver-toronto-a8581066.html#selection-2381.0-2411.314>
19. Mason, J. (2022). The state of cannabis tourism in Canada. *Grow opportunity*. Pridobljeno 5. julija 2022 iz <https://www.growopportunity.ca/the-state-of-cannabis-tourism-in-canada/>
20. Mowers, M. (2021). Cannabis Tourism Climbing to New Heights. *Travel Pulse*. Pridobljeno 12. avgusta 2022 iz <https://ca.travelpulse.com/news/features/cannabis-tourism-climbing-to-new-heights.html>
21. Nacionalni inštitut za zlorabo drog. (2020). *Cannabis (Marijuana) Research Report.*, 21-22.
22. NCSL. (2022). *State Medical Cannabis Laws*. National conference of state legislatures. Pridobljeno 9. junija 2022 iz <https://www.ncsl.org/research/health/state-medical-marijuana-laws.aspx>
23. O'Regan, M. (2022). Cannabis tourism: how a new travel trend is taking off. *The conversation*. Pridobljeno 5. julija 2022 iz <https://theconversation.com/cannabis-tourism-how-a-new-travel-trend-is-taking-off-184293>
24. Pain, S. (2015). A potted history. *Nature Journal*. Pridobljeno 9. junija 2022 iz <https://www.nature.com/articles/525S10a.pdf>

25. Parks, K. (2021). Uruguay Wants to Open Pot Market to Tourists: Cannabis Weekly. *Bloomberg*. Pridobljeno 9. julija 2022 iz <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-09-13/uruguay-wants-to-open-pot-market-to-tourists-cannabis-weekly#xj4y7vzkg>
26. Pasha-Robinson, L. (2018). UK world's largest producer of legal cannabis, finds UN body. *Independent*. Pridobljeno 9. junija 2022 iz <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/cannabis-legal-uk-worlds-largest-producer-marijuana-weed-un-body-findings-a8243921.html>
27. Perez, E. & Renee Watson, L. (2022). University of Rochester Medical Center. *The facts about recreational marijuana*. Pridobljeno 13. junija 2022 iz <https://www.urmc.rochester.edu/encyclopedia/content.aspx?contenttypeid=1&contentid=1925>
28. Rodriguez, C. (2021). No More Cannabis Tourism In Amsterdam Post-Coronavirus. *Forbes*. Pridobljeno 30. junija 2022 iz <https://www.forbes.com/sites/ceciliarodriguez/2021/01/10/no-more-marijuana-for-tourists-in-amsterdam-post-coronavirus/?sh=26547d311db1>
29. Sabaghi, D. (2022). Amsterdam Mayor Wants To Ban Tourists From Cannabis Coffee Shops. *Forbes*. Pridobljeno 30. junija 2022 iz <https://www.forbes.com/sites/dariosabaghi/2022/04/19/amsterdam-mayor-wants-to-ban-tourists-from-cannabis-coffee-shops/?sh=22531ee457bb>
30. Skliamis, K. & Korf, D. J. (2019). Cannabis festivals and their attendees in four European cities with different national cannabis policies, *International Journal of Event and Festival Management*, 10(2), 138-154.
31. Sraders, A. (2018). History of Marijuana: Origins and Legalization. *The Street*. Pridobljeno 21. junija 2022 iz <https://www.thestreet.com/markets/history-of-marijuana-14718715>
32. Travel Daily News. (2021). *What is cannabis tourism and why is it on the rise?* Pridobljeno 24. junija 2022 iz <https://www.traveldailynews.com/post/what-is-cannabis-tourism-and-why-is-it-on-the-rise>
33. Taylor, L. L. (2018). Defining Marijuana Tourism. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 43(3), 439-444.
34. Turner, M. (2020). Stats: 29% of Leisure Travelers Interested in Cannabis-Related Tourism. *Travel agent central*. Pridobljeno 2. julija 2022 iz <https://www.travelagentcentral.com/your-business/stats-29-leisure-travelers-interested-cannabis-related-tourism#:~:text=MMGY%20Travel%20Intelligence%20and%20Enlightn,cannabis%20Drelated%20activities%20on%20vacation.>
35. Wen, J., Kozak, M. & Ying, T. (2022). Cannabis tourists' perceived constraints to engaging in commercial cannabis tourism overseas: a comparison of first-time and repeat tourist. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 5(2), 1-7.
36. Willis, G. (2005). *Cognitive interviewing: a tool for improving questionnaire design*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.